

Česká zemědělská univerzita v Praze

Institut vzdělávání a poradenství
Katedra celoživotního vzdělávání a podpory studia

Finanční gramotnost a její aplikace v praxi

Bakalářská práce

Autor: Miroslav Jedlička

Vedoucí práce: Doc. Ing. Pavel Krpálek, CSc.

2012

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Katedra pedagogiky
Institut vzdělávání a poradenství

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Jedlička Miroslav

Učitelství praktického vyučování

Název práce

Finanční gramotnost a její aplikace v praxi

Anglický název

Financial literacy and its application on work experience

Cíle práce

Zjistit schopnost mládeže vnímat hodnotu peněz, jejich užívání. Zjistit zda a případně jaké jsou rozdíly mezi školami, kde se předmět finanční gramotnost vyučuje a kde do současné doby předmět nebyl zaveden.

Metodika

V práci bude použito dotazníkové šetření formou kvantitativního výzkumu (popis zkoumané populace, příprava výzkumných nástrojů - dotazník a rozhovor, sběr, zpracování a analýza použitých materiálů)

Harmonogram zpracování

Konečnou verzi práce odevzdat nejpozději do 13. dubna 2012.

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma:

Finanční gramotnost a její aplikace v praxi

vypracoval samostatně a použil jen pramenů, které cituji a uvádím v seznamu použitých zdrojů.

Jsem si vědom, že odevzdáním bakalářské práce souhlasím s jejím zveřejněním dle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a to i bez ohledu na výsledek obhajoby.

Jsem si vědom, že moje bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitní databázi a bude veřejně přístupná k nahlédnutí.

Jsem si vědom, že na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, především ustanovení § 35 odst. 3 tohoto zákona, tj. o užití tohoto díla.

Miroslav Jedlička

V Poděbradech dne 21. března 2012

Poděkování

Dovoluji si poděkovat Doc. Ing. Pavlu Krpálkovi, CSc., za odborné vedení a cenné připomínky při tvorbě bakalářské práce, za jeho ochotu a trpělivost.

Poděkování patří také všem mým blízkým, kteří mi byli a jsou oporou.

Abstrakt

Bakalářská práce s názvem „**Finanční gramotnost a její aplikace v praxi**“ je zaměřena na věkovou skupinu mládeže 14 – 18 let ze třech škol v Poděbradech. Jedná se o základní školu, střední odborné učiliště a gymnázium. Jejím úkolem je zmapovat finanční gramotnost mladých lidí přístup ke svěřeným finančním prostředkům, hospodaření s nimi a zjistit, zda mládež vnímá správně skutečnou hodnotu peněz, nebo je bere jako samozřejmost. Je zaměřena na zjištění schopnosti mládeže vydělat si peníze vlastní prací a poznat jejich hodnotu, nebo získávat peníze nejjednodušším způsobem – formou kapesného od rodičů.

Abstract

Bachelor thesis named “**Financial Literacy and its Application in Practice**” is focused at adolescents aged 14 through 18 years recruiting from three schools in Poděbrady. This project was carried out in elementary school, vocational school and grammar school with the objective of mapping financial literacy of young people, their approach to entrusted financial funds, the way how they manage such funds, and finding out whether the young people are able to understand the real value of money or take money for granted. It is focused at finding out the skills and knowledge that allows young people to earn money through their own efforts and acknowledge their value, or if they prefer the easiest way how to obtain money – pocket money given them by their parents.

OBSAH

1	Úvod	9
2	Teoretická část	10
2.1	Vymezení pojmů	10
2.1.1	Debetní karta	10
2.1.2	Kreditní karta	10
2.1.3	Kontokorent	11
2.1.4	Finanční gramotnost	11
2.1.5	Dotazník	11
2.1.6	Respondent	11
2.1.7	Student	12
2.1.8	Reklama	12
2.2	Prevence	12
2.2.1	Primární prevence	12
2.2.2	Sekundární prevence	13
2.2.3	Terciální prevence	13
2.3	Předlužení	13
2.3.1	Osobnost dlužníka – fáze zadlužení	13
2.4	Jak využít finanční gramotnost ve výuce	14
2.4.1	Zařazení finanční gramotnosti do školní výuky	14
2.4.2	Nižší stupeň sekundárního školství	15
2.4.3	Vyšší stupeň sekundárního školství	15
2.5	Finanční gramotnost pro mládež	16
2.5.1	Vnímaní peněz	16
2.5.2	Peníze jako most k dospělosti	16
2.5.3	Vliv rodiny	17
2.5.4	Internet	17
2.5.5	Dětské domovy	17
2.5.6	Vliv divadla	18
2.6	Práce s penězi	18
2.7	Práce neziskových subjektů	19
3	Praktická část	20

3.1	Hypotézy:	20
3.2	Techniky sběru dat	20
3.3	Dotazníkové šetření na základní škole a na středních školách v Poděbradech	20
3.3.1	Jsou rodiče rozvedeni?	21
3.3.2	Odkud pocházíte?	22
3.3.3	Rodiče pracují jako?	23
3.3.3.1	Základní škola	23
3.3.3.2	Střední odborné učiliště	24
3.3.3.3	Gymnázium	24
3.3.4	Vzdělání rodičů	25
3.3.4.1	Základní škola	25
3.3.4.2	Střední odborné učiliště	26
3.3.4.3	Gymnázium	27
3.3.5	Máte založený svůj osobní účet u bankovní společnosti?	28
3.3.6	Máte platební kartu?	29
3.3.6.1	Znáte podmínky užívání platební karty?	30
3.3.6.2	Víte, jaký je rozdíl mezi debetní a kreditní kartou?	31
3.3.7	Jakou kartu využíváte?	32
3.3.7.1	Co je to kontokorent?	33
3.3.7.2	Co si představujete pod pojmem finanční gramotnost?	34
3.3.7.3	Měl by být zaveden samostatný předmět finanční gramotnost?	35
3.3.8	Dostáváte kapesné?	36
3.3.8.1	Kapesné na základní škole	37
3.3.8.2	Kapesné na SOU	37
3.3.8.3	Kapesné na gymnáziu	38
3.3.9	Chodíte na brigádu?	39
3.3.9.1	Brigády - střední odborné učiliště	40

3.3.9.2	Brigády - gymnázium	41
3.3.9.3	Jak hospodaříte s penězi, které máte?.....	42
3.3.10	Co Vás ovlivňuje při nákupech?	43
3.3.11	Kouříte?	44
3.3.12	Co děláte, když nemáte peníze?	45
3.4	Interwiev	46
4	Vyhodnocení hypotéz	47
5	Závěr.....	48
	Seznam použité literatury:	50
	Seznam příloh	51

1 Úvod

Změny, které nastaly, v naší společnosti po roce 1989 se ve velké míře dotýkají i oblasti finanční gramotnosti. Nejedná se jen o problém České republiky, ale o problém celosvětový. S vývojem společnosti a modernizací běžného života začaly na našem trhu působit lákavé a podmaňující reklamy, které nás na každém kroku přesvědčují o nutnosti zakoupit toto nabízené jedinečné a životu potřebné zboží, jenž, vlastně ani nepotřebujeme. Ruku v ruce s rozvojem reklamy jde i zadlužení domácností, které má na svědomí vznik nových soukromých finančních institucí. Tyto instituce slibují půjčky za výhodných podmínek s okamžitým vyplacením sjednaného obnosu a bez ručitele. Občan v mnoha případech neřeší otázku své budoucí existence, tedy toho, zda bude či nebude mít práci, a jak své půjčky splatí. V České republice měl v minulosti, každý práci a měl povinnost pracovat. S přechodem k demokracii došlo k uzavírání, případně krachu některých podniků a lidé se ocitli bez práce, což do té doby neznali.

Zadlužení domácností roste - od roku 1995 – 2005 téměř o 800%. Největší obtíže činí lidem v nízkopříjmové skupině obyvatel, která nemá prostředky na splácení svých dluhů. I přes tyto problémy obyvatel, které se dotkly celé společnosti a dětí nevyjímaje, se otázkou finanční gramotnosti nikdo ve velkém nevěnoval.

V dnešní době je finanční gramotnost obrovským problémem, kterým se zabývají vládní organizace a působí na primární, sekundární a také na terciální úrovni. Ve své profesi se setkávám s mladými lidmi, kteří neumí hospodařit se svěřenými penězi a vůbec netuší, co pojem finanční gramotnost znamená.

Finanční gramotností se v současné době nezabývá jen stát, ale také nevládní a neziskové organizace a jednotlivci. Dosáhnout určité úrovně finanční gramotnosti je hlavním cílem státní politiky, který nebude fungovat bez profesionality zasvěcených a přístupu k problému a jeho vyřešení.

Ve své práci se pokusím zjistit finanční gramotnost studentů ve věku 14-18 let v regionu Poděbrady na třech zdejších školách. Smyslem práce není odstranit potíže s finanční gramotností ve společnosti, ale zmapovat současné problémy mezi mládeží. Prospěšná by mohla být i pro jednotlivce a organizace, které se podílejí na řešení tohoto závažného problému.

2 Teoretická část

2.1 Vymezení pojmů

2.1.1 Debetní karta

Debetní karta znamená, že si jejím prostřednictvím nemůžete půjčit a platit „na dluh“, ale je možné platit pouze tehdy, když máte na účtu dostatek peněžních prostředků. Platit lze jen do sjednaného limitu; limit je sjednán denní nebo na více dní. Karty jsou často navázané na obchodní partnery vydavatele karty, kdy vám pak nabízejí slevy u vybraných obchodníků.

Druhy debetních karet:

Tuzemské – je možné s nimi platit pouze v České republice

Mezinárodní – je možno s nimi platit i v zahraničí¹

2.1.2 Kreditní karta

Kreditní karta v sobě spojuje výhody platební karty a úvěru. Kreditní karta má univerzální použití – můžete s ní platit v obchodech, restauracích, na čerpacích stanicích apod., můžete si vybírat z bankomatu, platit bezhotovostní platby prostřednictvím bankomatu, dobít mobilní telefon ..., to vše až do výše uvedeného limitu. Zdá se vám to podobné jako v případě debetní karty s kontokorentem? V podstatě ano, rozdíl spočívá v tom, že u kreditní karty můžete využít bezúročné období. Zpravidla jde o 45 dní. Co to znamená?

Znamená to, že pokud úvěr vyčerpaný prostřednictvím kreditní karty splatíme do bankou stanoveného dne splatnosti, neplatíme žádný úrok – půjčili jsme si tedy zadarmo.

Výjimkou je výběr z bankomatu! Při výběru hotovosti z bankomatu kreditní kartou jsou nejenom vybrané peníze okamžitě úročeny, ale navíc zaplatíme jednorázový poplatek asi 0,5 % z vybrané částky.²

¹ DVOŘÁKOVÁ, Z., a kolektiv – Slabikář finanční gramotnosti, 1.vyd. Praha: Cofet, a.s., 2009. s.175

² Vybíhal, V., a kol. *Slabikář finanční gramotnosti*. 2.vyd. Praha: COFET, 2011. s.158.

2.1.3 Kontokorent

Kontokorent umožňuje na běžném účtu čerpat do minusu. Je vždy vázán na běžném účtu v bance. Kontokorent se čerpá až po vyčerpání vlastních peněz. Úroky se platí vždy při čerpání. V případě delší doby čerpání je výrazně levnější. Kontokorent musí být splacen do 1 roku, pak se může čerpat znovu.³

2.1.4 Finanční gramotnost

Finanční gramotnost je soubor znalostí, dovedností a hodnotových postojů občana nezbytných k tomu, aby finančně zabezpečil sebe a svou rodinu v současné společnosti a aktivně vystupoval na trhu finančních produktů a služeb. Finančně gramotný občan se orientuje v problematice peněz a cen a je schopen odpovědně spravovat osobní/rodinný rozpočet, včetně správy finančních aktiv a finančních závazků s ohledem na měnící se životní situace.⁴

2.1.5 Dotazník

Dotazník slouží k zjišťování informací v populaci nebo i v nějaké menší skupině osob. Na jejich základě dochází k vyhodnocování určitých skutečností (názorů, postojů, preferencí) a orientaci dalších kroků. Pokud má papírovou nebo elektronickou formu obvykle se jedná o jednoúčelový formulář (případně sadu formulářů). Dotazníky mohou sloužit například k průzkumům veřejného mínění.

2.1.6 Respondent

Podle Slovníku cizích slov je respondent: „Účastník ankety nebo dotazníkového průzkumu.“⁵

³ DVOŘÁKOVÁ, Z., a kolektiv – Slabikář finanční gramotnosti, 1. vyd. Praha: Cofet, a.s., 2009. s.177

⁴ <http://clanky.rvp.cz/clanek/o/z/13213/VYMEZENI-POJMU-FINANCNI-GRAMOTNOST.html/>

⁵ Kol. autorů. *Slovník cizích slov*. 2. vyd. Praha: Encyklopedický dům, 1996. s. 292.

2.1.7 Student

Student je člověk, který se systematicky vzdělává na nějaké střední škole, obvykle tak činí za účelem přípravy na své budoucí povolání. Věnuje se lidské činnosti zvané studium.

2.1.8 Reklama

„Reklama je přesvědčovacím procesem. Nejstarší teorií reklamy je tzv. AIDA – Attention (pozornost), Interest (zájem), Desire (touha), Action (akce). Reklamou se v praxi rozumí oznámení, předvedení či jiné prezentace šířené zejména komunikačními médii, mající za cíl podporu podnikatelské činnosti, zejména podporu spotřeby nebo prodeje zboží, výstavby, pronájmu nebo prodeje nemovitosti, prodeje nebo využití práv nebo závazků, podporu poskytování služeb, propagaci ochranné známky, pokud není dále stanoveno jinak. Komunikačními médii, kterými je reklama šířena, se rozumí prostředky umožňující přenášení reklamy.“⁶

2.2 Prevence

Prevenci z latinského slova *praevenire* – předcházet můžeme definovat jako soubor aktivit, jejichž cílem je zamezit nebo snížit výskyt nějakých nežádoucích jevů. Prevenci rozdělujeme na tři druhy: primární, sekundární, terciální.

2.2.1 Primární prevence

Primární prevence probíhá v rodině, škole, zájmových a sportovních kroužcích. Nemá souvislost s ohrožením jedince, ale snaží se předcházet možnému ohrožení jedince.

⁶ Vybíhal, V., a kol. *Slabikář finanční gramotnosti*. 2.vyd. Praha: COFET, 2011. s. 93.

2.2.2 Sekundární prevence

Sekundární prevence se zaměřuje jen na jedince, kteří jsou nějakou možností ohroženi. Nejdůležitější je včasné zaznamenání problému a jeho včasné řešení. Jako příklad lze uvést zamezení dalšího zadlužování lidí, kteří se již vypůjčili.

2.2.3 Terciální prevence

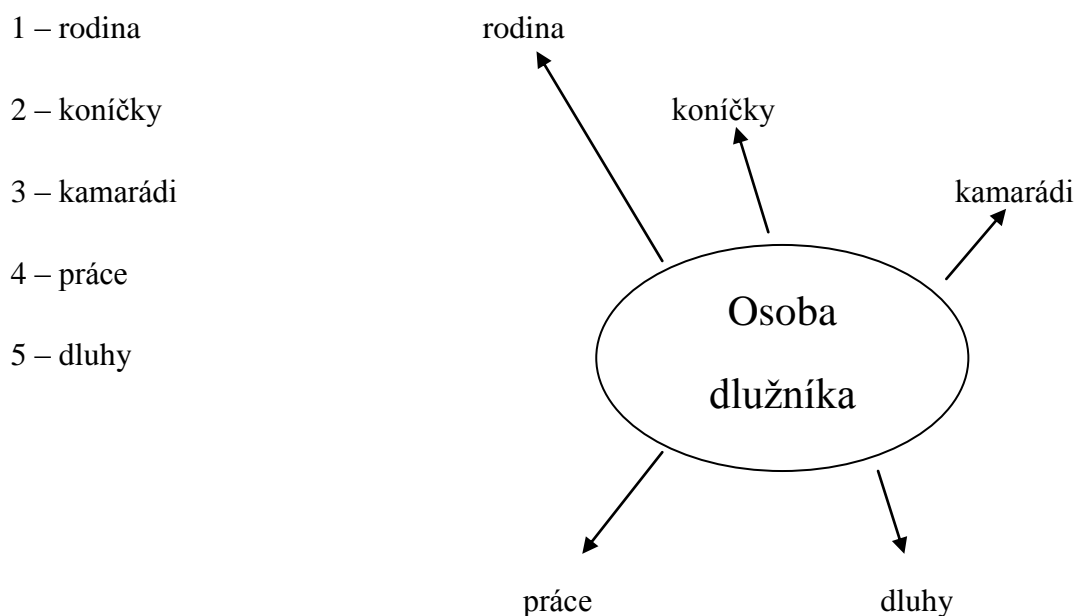
Terciální prevence spočívá v resocializaci lidí, u kterých zadlužení přesáhlo hranici únosnosti a kterým byl zabaven majetek. Resocializaci provádí finanční společnosti, jež se snaží předcházet dalšímu zadlužení společnosti.

2.3 Předlužení

Příčiny předlužení vznikají u finančně negramotného jedince. Je to stav, kdy není člověk schopen sám splácet své finanční závazky. Předlužení postihuje z velké části méně finančně vzdělané jedince ze všech sociálních skupin, dlouhodobě nezaměstnané jedince, osoby se zdravotním postižením, jedince, kteří vyrůstali v dětských domovech apod. Tito lidé jsou vyloučeni ze společnosti a jsou více vystaveni sociálně patologickým jevům: závislosti na návykových látkách, gamblerství a kriminalitě, kde se mohou stát pachatelem, ale i obětí trestného činu.

2.3.1 Osobnost dlužníka – fáze zadlužení

Osobnost dlužníka se dá srovnat s osobností narkomana nebo gamblera. Dostává se do tíživé životní situace a nedokáže se z ní lehce dostat. Tento vývoj má několik fází - od drobného dlužníka až po naprosto zadluženého jedince. V poslední fázi je dlužník zaměřen jen na splácení aktuálních plateb a úroky ho nezajímají. Na prvním místě tento člověk přijde o koníčky, kamarády, práci, rodinu a bydlení. Ale dluhy zůstávají a rostou. Tím se dostane na okraj společnosti, kde se stává snadnou obětí trestného činu buď jako pachatel nebo oběť. Také nemá blízko ke gamblerství nebo návykovým látkám.

2.4 Jak využít finanční gramotnost ve výuce

2.4.1 Zařazení finanční gramotnosti do školní výuky

Žáci by se měli s finanční gramotností začít setkávat od prvního ročníku nižšího sekundárního stupně vzdělávání. Finanční gramotnost se jako samostatný předmět vyučovat nemůže, ale je zařazena na nižším stupni sekundárního školství do občanské výchovy a na vyšším stupni sekundárního školství do předmětu, základy společenských věd.

Výuka finanční gramotnosti je rozdělena na teoretickou část, kde se budou vysvětlovat pojmy, a na praktickou část, při níž žáci hrají například hry, ve kterých všechny svoje teoretické vědomosti mohou uplatnit a více pochopit problémy finanční gramotnosti.

2.4.2 Nižší stupeň sekundárního školství

V teoretické části si žáci musí uvědomit, že finanční gramotnost není pouze o hodnotě a množství peněz, ale také o změně chování, stanovení životních cílů a využívání životních šancí. Cílem je žáky přimět uvažovat v této rovině, pojmenovat a vysvětlit jim základní pojmy finanční gramotnosti. Žáci si musí také uvědomit základní lidské potřeby, které jsou pro každého člověka individuální. Nesmíme také zapomenout na žebříček hodnot každého člověka.

2.4.3 Vyšší stupeň sekundárního školství

Na vyšším stupni sekundárního školství ve výuce navazujeme na předchozí získané znalosti a dovednosti. Rozšíříme pojmy a vyučujeme vše více do hloubky a snažíme se studentům přiblížit nejčastější chyby a omyly lidí, kteří nejsou moc zdatní v ekonomické gramotnosti. Studenty se snažíme naučit vytvářet osobní rozpočet, se kterým potom hospodaří.

Důkladněji se zaměříme na reklamy, které působí na člověka v dnešní době na každém kroku a nejvíce ovlivňují jeho život. Vysvětlujeme podtexty reklam, které se na první pohled tváří nevinně, ale opak je pravdou. Neopomeneme ani kreditní karty a půjčky bez ručitele s vysokým úrokem. Nesmíme také zapomenout na situace, kdy peníze zbytečně necháváme posílat přes několik zprostředkovatelů. Každý z nich si nechá určité procento pro sebe a tím nás legálně okrádají.

V praktické části hrajeme složitější a propracovanější hry, které nám pomohou důkladněji pochopit rozbor teoretické části. Ve hře investujeme peníze a pochopíme také heslo: „Peníze dělají další peníze.“ Studenti zjišťují, že nechat peníze jen doma v zásuvce není ekonomicky výhodné, protože jak ekonomický trh žije, tak peníze pomalu ale jistě ztrácejí svojí hodnotu.

Při praktické části výuky žáci hrají hry s finančním a investičním zaměřením. Cílem je žáky přimět uvažovat do budoucna a správně přehodnocovat svoje plány podle různých změn v průběhu jejich života a vyvarovat se analfabetským chybám ve financích a rozumně rozložit své příjmy a výdaje.

2.5 Finanční gramotnost pro mládež

2.5.1 Vnímaní peněz

Základní otázka, kterou by si mladí měli uvědomit, je, jestli peníze jsou „pán, nebo sluha“. Mládež nevnímá reálný svět. Většinu času tráví ve virtuálním světě a na sociálních sítích. Neuvědomuje si riziko spojené s touto zábavou. Nejhorší situace nastává, když dojdou ve hře peníze – hráč nalezne ve hře chybu a začne od začátku. V reálném životě to ale tak nefunguje a to je problém, který si mladí lidé neuvědomují. Bohužel v mnohých případech situaci zhoršují i rodiče mladých lidí. Dají jim peníze a nezajímají se, kam je jejich děti investovaly.

2.5.2 Peníze jako most k dospělosti

Jeden z mnoha problémů, který zatěžuje dnešní mládež, je, že mladí nemají potřebu chodit na dlouhodobé brigády, chtějí být dokonalí (finančně nezávislí) bez vlastního přičinění. Proto absolvují jen krátké nárazové brigády, které řeší pouze aktuální problém (př.: zaplatit fakturu za mobil, koupit si nový svetr,...). Mládež vnímá peníze jako výtah k dospělosti, starší se naopak na penězích stávají závislí. Čím více se člověk na penězích stává závislým, tím více má potřebu je získávat. Pokud je získává prací a brigádami, je to správně, ale vyskytují se také případy, kdy jsou peníze získávány drobnými krádežemi. Další možností jsou půjčky. Nejčastěji si půjčují lidé doma, potom u kamarádů. Neuvědomují si však, že o ně tímto způsobem mohou přijít. Potom na řadu přichází různé finanční společnosti, které jim půjčí od 18 let až 50 000 Kč bez ručitele. Tyto firmy se neptají, zda má člověk peníze, aby je splácel.

Poslední dobou se také rozmáhá trend bankovních společností, které telefonickou formou nabízejí mladým lidem kreditní karty. 1/3 mladé populace chce mít účet, čímž se cítí dospěleji. Polovina z této třetiny zná podmínky užívání své karty. Dívky o penězích mluví více než chlapeci. Baví se bankovních ústavech a také o možnostech různých výhod. Dívky chodí na brigádu více než chlapeci, protože mají větší potřebu nakupovat. Ženy se nechtějí líbit mužům, ale chtějí vypadat lépe než jejich kamarádka.

2.5.3 Vliv rodiny

Většina rodičů si myslí, že děti nemají potřebu vědět něco o financích. Chtějí, aby si děti užily mládí. Vhodné řešení finanční gramotnosti je kapesné od rodičů. Nejlépe od první třídy, cca 50 Kč měsíčně. Nutné je také sledovat finance dítěte a bavit se s ním o penězích. Vysvětlit dítěti, že když bude šetřit, může si potom koupit drahou věc. Důležité je přimět chodit dítě od střední školy na brigády. Kupovat dítěti hry, kde hráč musí hospodařit s penězi a budovat určitou ekonomiku.

2.5.4 Internet

Nejvíce lidí spojuje internet a sociální sítě. Velká řada firem se snaží prosadit prostřednictvím internetu a chce učit finanční gramotnost pouze přes internet. Není to špatná myšlenka, protože většina mládeže na počítači tráví více času než se svojí rodinou. Také hodně lidí bere peníze jako elektronický kredit, který drží naše standardy. Když si toto myslíme, už peníze neovládáme my, ale peníze začaly ovládat nás.

2.5.5 Dětské domovy

Sice si to neuvědomujeme, ale velký problém s finanční gramotností mají děti z dětských domovů. Nedostávají kapesné a nemají možnost vidět do rodinného rozpočtu. Výuka finanční gramotnosti zde probíhá formou Slabikáře finanční gramotnosti, kde hlavní vodítka jsou praktické příklady. V současné době v dětských domovech probíhá projekt, který učí děti hospodařit s penězi. Spočívá v tom, že je určen vedoucí skupiny, která je složena cca po 6 dětech. Dostanou peníze na víkend a mají si za ně koupit jídlo a uvařit si na tyto dny. Jisté problémy činí nařízení Evropské unie, podle kterého jídlo uvařené v sobotu nemůžou děti konzumovat v neděli. Na skupinu dohlíží vychovatel, který má poradní hlas a který dětem radí s určitým problémem. S dětmi také rozebírá chyby, kterých se dopustily, a chválí je za správná rozhodnutí.

Další velkou praktickou pomůckou je divadlo. Je to jiné divadlo, než které známe z běžného života. Herci zde zahrají hru, ve které se vyskytuje problém finanční

gramotnosti. V hlavní roli je student osmé třídy, který ztratí peníze. Tuto situaci se snaží vyřešit sám, ale dostává se do velkých finančních problémů. Jde o začarovaný kruh, ze kterého není úniku. Po odehrání tohoto představení se představení začne odehrávat ještě jednou, děti kdykoli mohou říci stop a říci, kde se stala chyba a jak se problém v daný moment měl řešit.

2.5.6 Vliv divadla

Divadlo se pomocí her s tematikou finanční gramotnosti snaží motivovat děti a vyvolávat v nich zájem nejen uvědomovat si problémy, ale také je včas řešit. Dokáží také v dětech vyvolat soutěživost, protože se každý snaží říci svůj názor na řešení problému a tím nastane diskuze s více názory. Děti samy říkají, proč je jejich názor ten nejlepší. Nejvíce si děti uvědomují, že není správné „šikanovat“ lidi, kteří nejsou příliš finančně gramotní.

2.6 Práce s penězi

Ministerstvo financí podle upozornění České národní banky, médií a statistik trhu zjistilo, že jen 92% lidí tuší, kolik má peněz. Z toho pouze 37% lidí sestavuje rodinný rozpočet a jenom 64% lidí kontroluje, jestli se rozpočet dodržel. Pouze 77% tuší, jak dlouho by vydrželo bez příjmu, a 23% vůbec neví, jak dlouho by vydrželi bez příjmu. Čím více vyděláváme, tím větší si děláme rezervy. 60% lidí šetří na důchod a 40% o tom jen přemýšlí. Při nakupování používáme z 90% více informačních zdrojů, což je správné. 30% lidí nakupuje nahodile. 65% lidí platí včas své účty a jenom 36% lidí čte smlouvy. Z těchto informací vyplývá, že dospělí mají velké rezervy ve finanční gramotnosti a předávají špatný příklad svým dětem, které se potom jako oni snadno zadlužují. Dospělí si myslí, že jsou v tom nevinně a podvodem, bohužel opak je pravdou. Smlouvy jsou psány jednoznačně, pokud něčemu nerozumíme, musíme se obrátit na odborníka. Pokud ani potom problému nerozumíme, zkusme se obrátit na jiného odborníka, aby nám vše znovu důkladně vysvětlil. Není dobré přeceňovat své schopnosti, člověk by za svoji neznalost mohl zaplatit velkou daň.

2.7 Práce neziskových subjektů

Práce neziskových organizací v oblasti finanční gramotnosti má v poslední době velký význam. Slouží jako primární, sekundární a terciální druh prevence. Vliv sekundární prevence probíhá na školách. Nejčastěji na nižším stupni sekundárního vzdělávání v devátých třídách a na vyšším stupni sekundárního vzdělávání ve třetích ročnících. Školy většinou vyhledávají pomoc samy. Chtějí odborníky, kteří jim zprostředkují aktuální informace týkající se finanční gramotnosti. Tyto přednášky trvají tři vyučovací hodiny, ve kterých se studenti dozvědí základní informace a ve kterých hrají hry, v nichž si uvědomí problematiku finanční gramotnosti.

Neziskové organizace dále pomáhají lidem, kteří už jsou zadluženi, a snaží se jim pomoci se z této situace dostat. Jedná se o bezplatnou službu poradenství.

3 Praktická část

3.1 Hypotézy:

Domníváme se, že finanční gramotnost:

- 1) by měla být zavedena jako samostatný předmět na školách
- 2) vnímají více děvčata než chlapci
- 3) napomáhá mladým lidem orientovat se v oblasti financí

3.2 Techniky sběru dat

- Studium dokumentů se zaměřením na finanční gramotnost
- Studium dokumentů MŠMT a MFČR
- Dotazníkové šetření na základní a středních školách ve městě Poděbrady
- Interview se žáky základních a studenty středních škol

3.3 Dotazníkové šetření na základní škole a na středních školách v Poděbradech

Při vytváření dotazníku jsem vycházel z časové možnosti jeho vyhodnocení, požadavků finanční a technické zvladatelnosti. Bylo rovněž důležité, aby byl dotazník srozumitelný a měl vypovídající hodnotu.

Dotazník obsahoval 18 otázek, které byly vytvořeny na základě vlastní práce s mládeží a směřovaly ke zjištění finanční gramotnosti mezi žáky základní školy, ve které běží pilotní program zaměřený na finanční gramotnost, a studenty středních škol v Poděbradech.

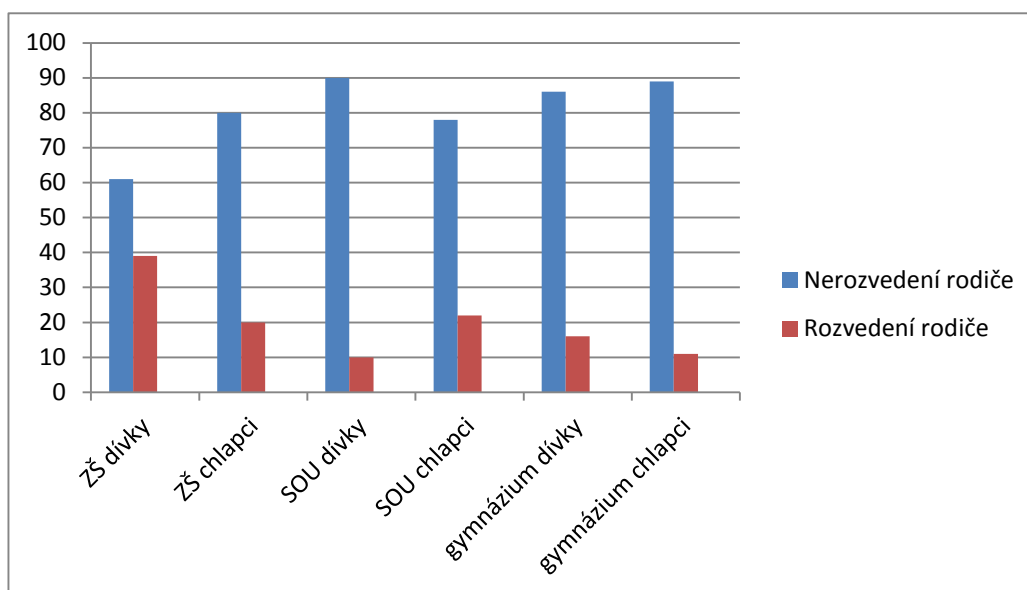
Před samotným dotazníkovým šetřením na základní škole a na středních školách jsem provedl předvýzkum, který mi měl potvrdit, že mnou vytvořené otázky jsou srozumitelné a dotazník lze vyplnit v jedné vyučovací hodině bez dalšího vysvětlení. Otázky byly otevřené i zavřené, jednoduše formulované a měly vysokou realibilitu. Po předvýzkumu byl dotazník k vyplnění předložen 150 respondentům (na základní škole 50 žákům ze dvou tříd, na SOU 50 studentům z oboru kuchař-číšník a 50 studentům z gymnázia, vždy rovnoměrně rozděleno mezi dívky a chlapce). Před

vyplněním byl respondentům vysvětlen důvod výzkumu a zdůrazněna jejich anonymita. Vyplňování dotazníků, jsem byl po celou dobu přítomen, na závěr jsem je sám vybral a řádně uschoval do doby jejich vyhodnocení.

3.3.1 Jsou rodiče rozvedeni?

Ano – Ne

Touto otázkou jsem chtěl zjistit, zda jsou respondenti z úplných nebo rozvedených rodin.

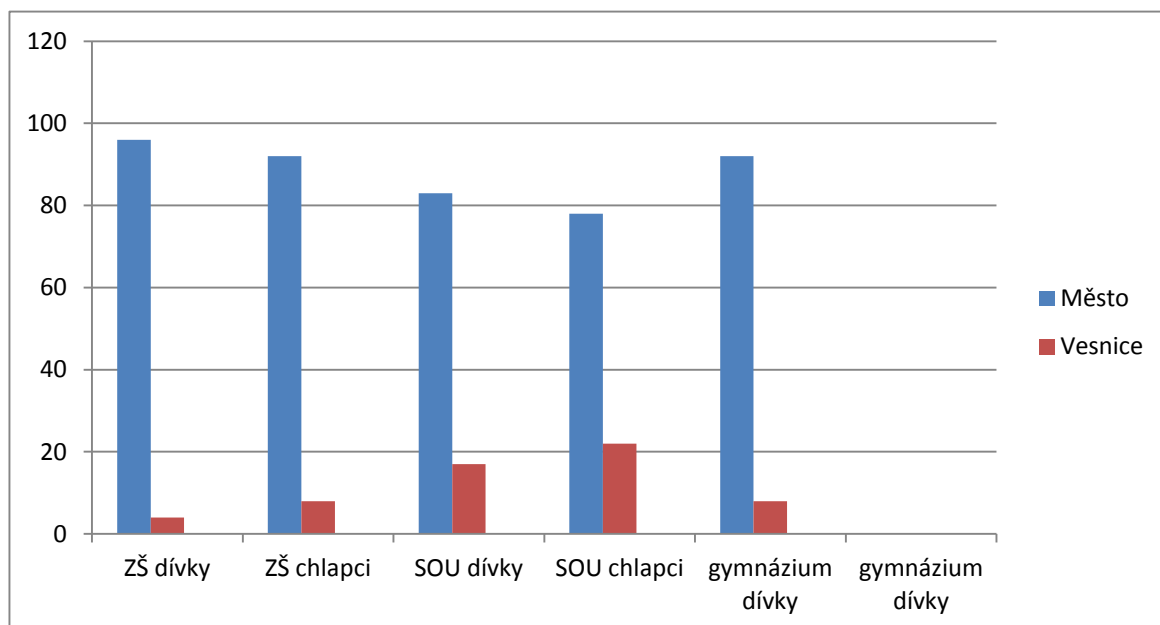

Vyhodnocením grafu jsme zjistili, že dívky ze základních škol žijí v největším počtu neúplných rodin, následují chlapci ze základních škol a středního odborného učiliště. Naopak děvčata ze středního odborného učiliště mají nejlepší rodinné zázemí. Podle dosavadního šetření nemá tento jev podstatný vliv na finanční gramotnost mladých.

3.3.2 Odkud pocházíte?

Město – Vesnice

Položenou otázkou jsem chtěl zjistit, kolik respondentů je z města či vesnice a za studiem dojíždí.

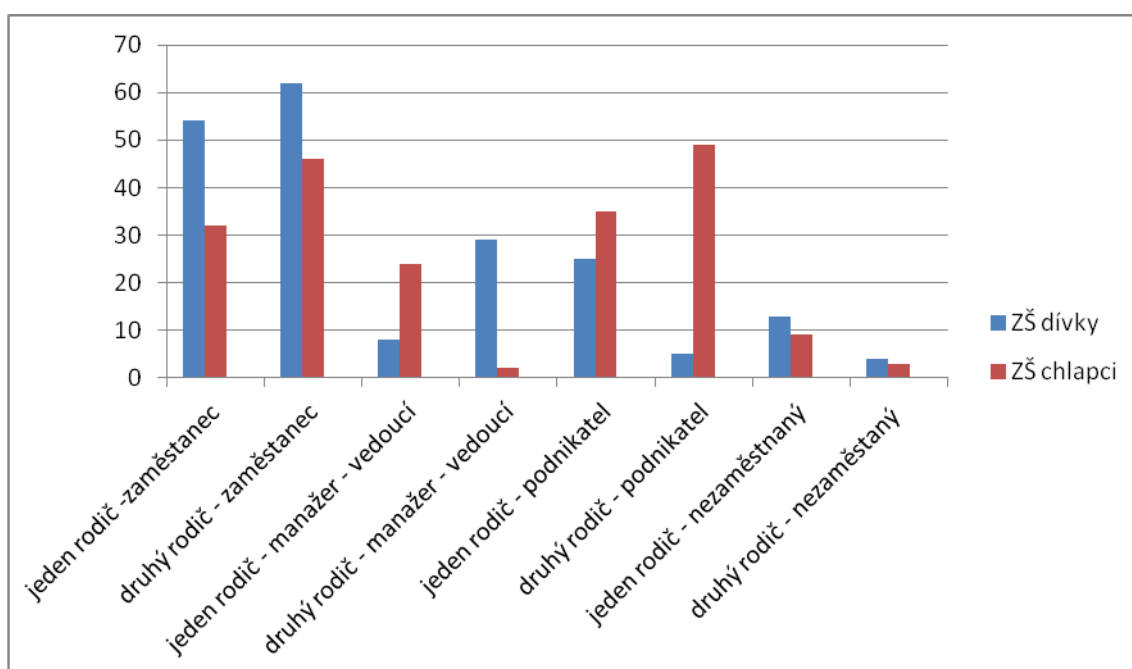
Z vyhodnocení grafu můžeme konstatovat, že převážná část dotázaných bydlí ve městě a jen malé procento pochází z vesnic. Základní školu navštěvují převážně žáci z Poděbrad, jen malé procento dotázaných žáků dojíždí z okolních obcí. Podobné procento dotázaných studentů z gymnázia bydlí ve městě a malé procento je z okolních obcí. Jinak je tomu na středním odborném učilišti, kde je sice velké procento dotázaných studentů bydlících ve městě, ale již se zde zvýšilo procento studentů bydlících na vesnici.

3.3.3 Rodiče pracují jako?

Zaměstnanec, manažer – vedoucí, podnikatel, nezaměstnaný

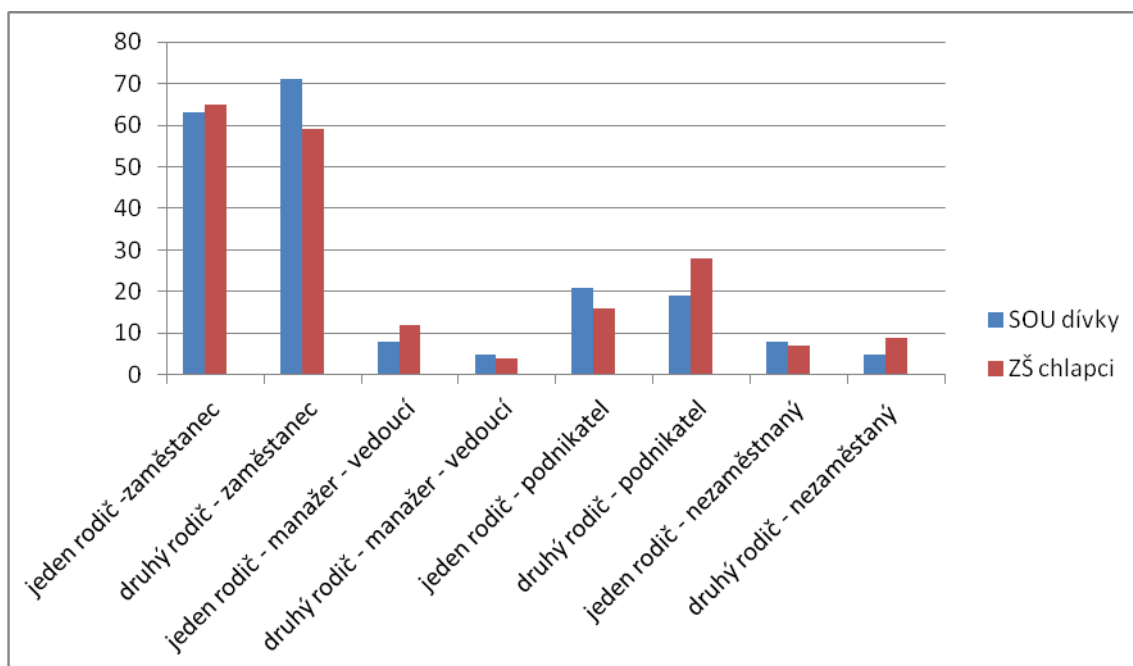
Touto otázkou jsem chtěl zjistit povolání rodičů a vliv finanční gramotnosti z toho důvodu nerozlišujeme matku a otce.

3.3.3.1 Základní škola

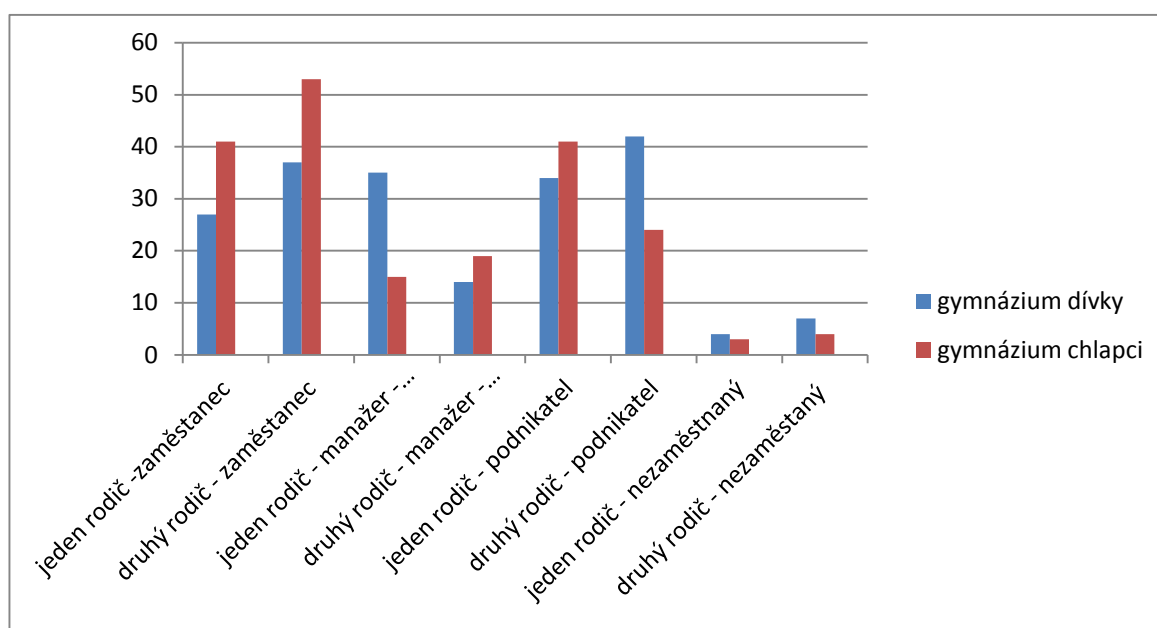
Z grafu vidíme, že u dotázaných na základní škole je nejvíce rodičů zařazeno jako zaměstnanci. Na pozicích vedoucích nebo manažerů je zaměstnáno málo rodičů, naopak rodičů soukromých podnikatelů je převážná část. Malé procento rodičů nemá žádnou práci a jsou nezaměstnaní.

3.3.3.2 Střední odborné učiliště

Na středním odborném učilišti je převážná část rodičů, kteří jsou vedeni jako zaměstnanci. Málo studentů má rodiče, kteří pracují ve vedoucích funkcích. Zvýšené procento rodičů je podnikateli a rovněž větší procento protidotázaným na základní škole je nezaměstnaných.

3.3.3.3 Gymnázium

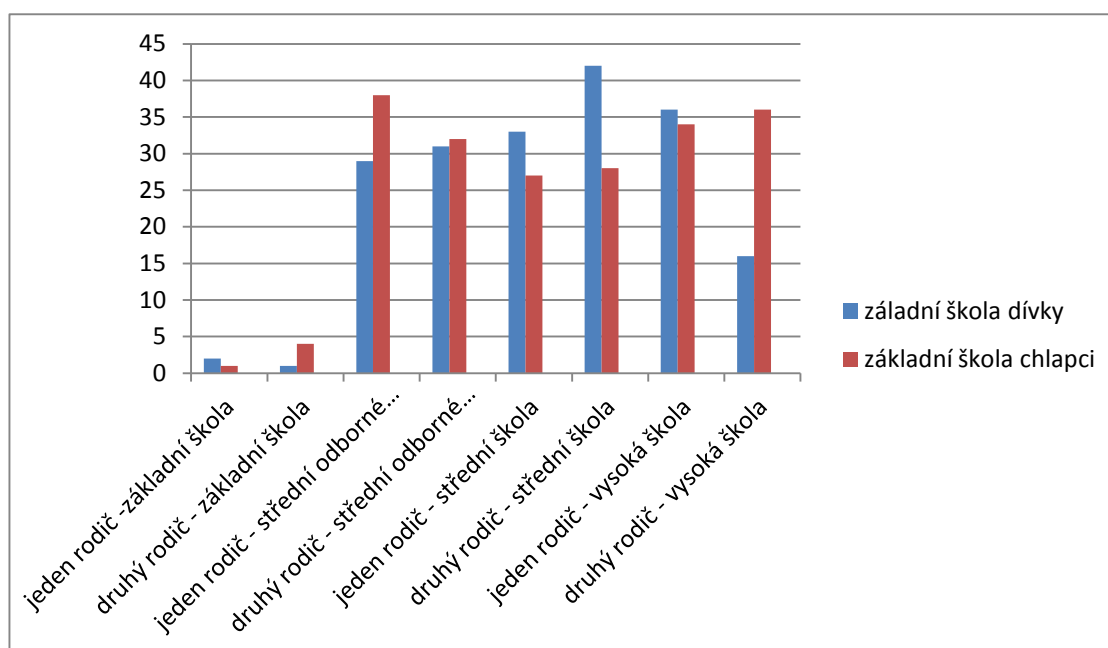
Rodiče studentů na gymnáziu jsou nejčastěji podnikatelé, ale také jsou vedeni jako zaměstnanci.

3.3.4 Vzdělání rodičů

Základní škola střední odborné učiliště střední škola vysoká škola

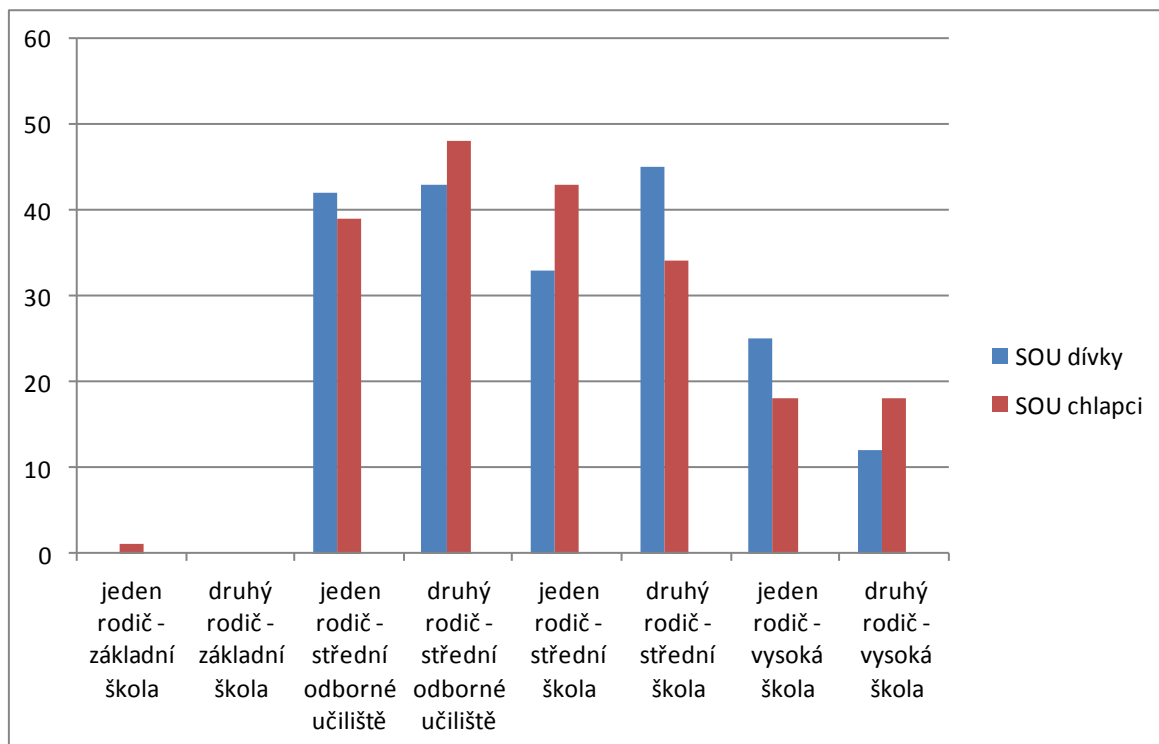
Touto otázkou chceme zjistit, vzdělání rodičů dotazovaných studentů.

3.3.4.1 Základní škola

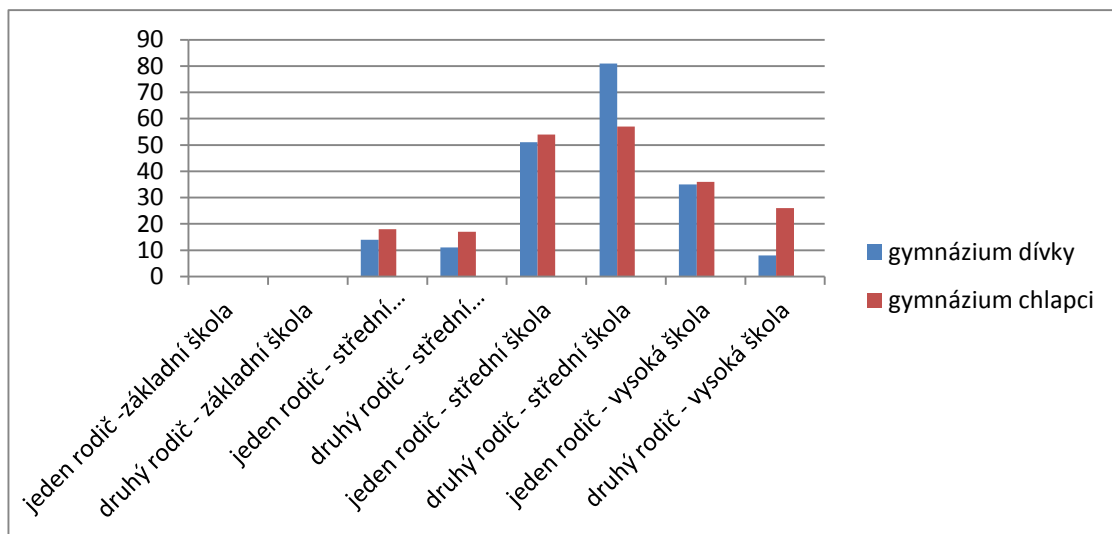
U dotázaných na základní škole bylo zjištěno, že rodiče žáků mají nejvíce středoškolské vzdělání, následuje vzdělání vysokoškolské a mizivé procento rodičů má vzdělání základní.

3.3.4.2 Střední odborné učiliště

Většina rodičů studentů středního odborného učiliště má středoškolské vzdělání, menší procento rodičů má vzdělání vysokoškolské a rodiče se vzděláním základním má 1% dotázaných studentů.

3.3.4.3 Gymnázium

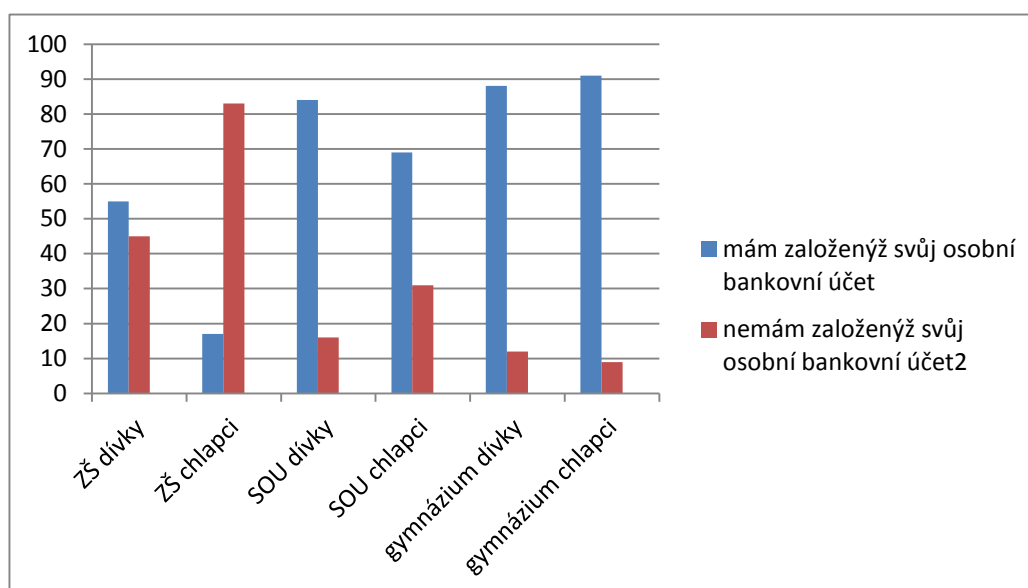

Rodiče studentů z gymnázia mají nejčastěji středoškolské vzdělání, následuje vzdělání vysokoškolské. Rodičů s výučním listem je minimálně a základní vzdělání nemá žádný rodič dotázaných studentů.

3.3.5 Máte založený svůj osobní účet u bankovní společnosti?

Ano – Ne

Touto otázkou jsem chtěl zjistit, kolik žáků a studentů na sledovaných školách v Poděbradech má založen svůj osobní účet a hospodaří samostatně se svěřenými finančními prostředky.

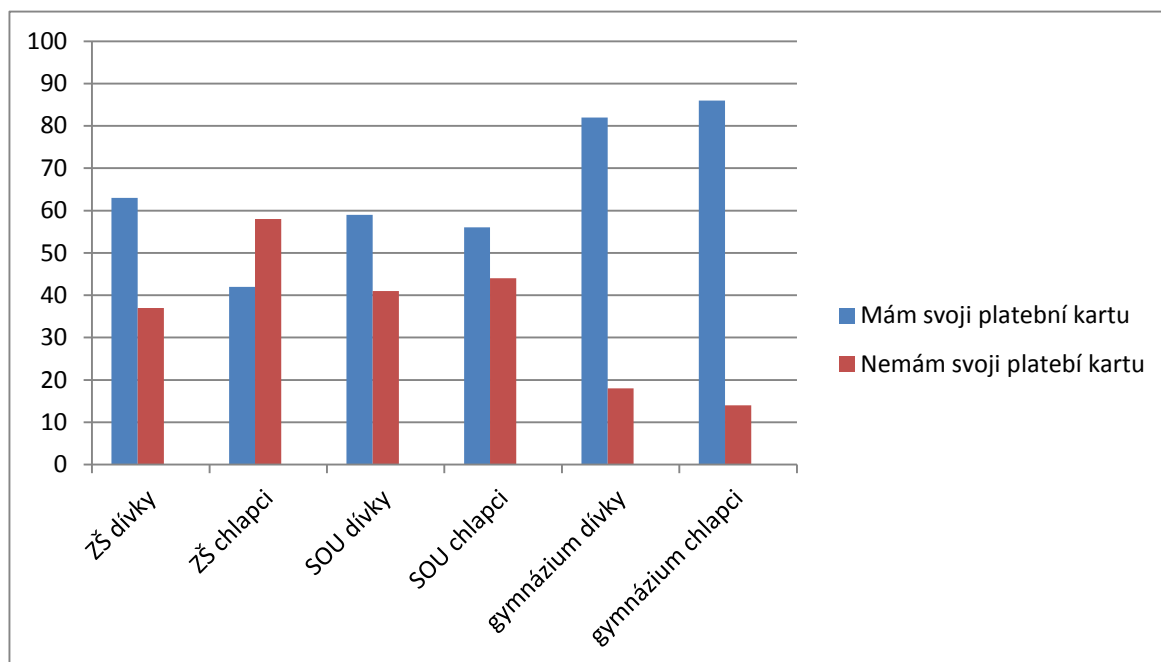

Při pohledu na graf vidíme, že 55% dotázaných dívek na základní škole má svůj osobní účet a samostatně hospodaří se svými svěřenými prostředky. 45% dívek účet založen nemá. U chlapců je rozdíl větší, kdy 17% jich má založen osobní účet a 83% účet nemá. Přejdem na střední školu se počet založených osobních účtů zvýšil, přesahuje 80% u dotázaných dívek na SOU a dívek a chlapců na gymnáziu. Chlapců na SOU má založen osobní účet 69% dotázaných.

3.3.6 Máte platební kartu?

Ano – Ne

Touto otázkou jsem chtěl zjistit, kolik žáků a studentů na sledovaných školách v Poděbradech má možnost využívat platební karty.

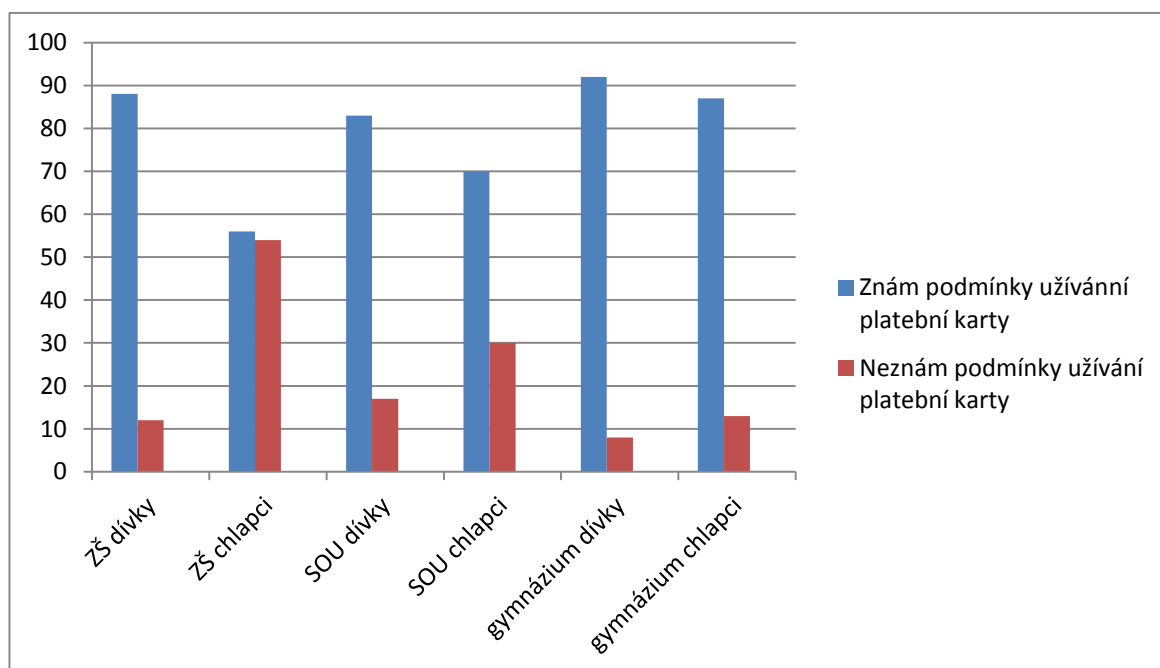

Vyhodnocením grafu vidíme, že ve všech kategoriích dotázaných více jak 40% má k dispozici svou platební kartu. Nejvíce respondentů, kteří vlastní platební kartu, je z gymnázia, jedná se o 86% chlapců a 82% děvčat. S 63% následují dívky ze základních škol. Chlapci a děvčata ze SOU jsou na tom podobně, kdy děvčata vlastní platební kartu v 59%, chlapci v 56% dotázaných. Nejméně respondentů – 42%, kteří vlastní svou platební kartu, je ze skupiny chlapci ze základních škol.

3.3.6.1 Znáte podmínky užívání platební karty?

Ano – Ne

Takto položenou otázkou jsem chtěl zjistit, zda respondenti znají podmínky užívání platebních karet, jejich ochranu před zneužitím cizími osobami, a postupy při její ztrátě či odcizení.

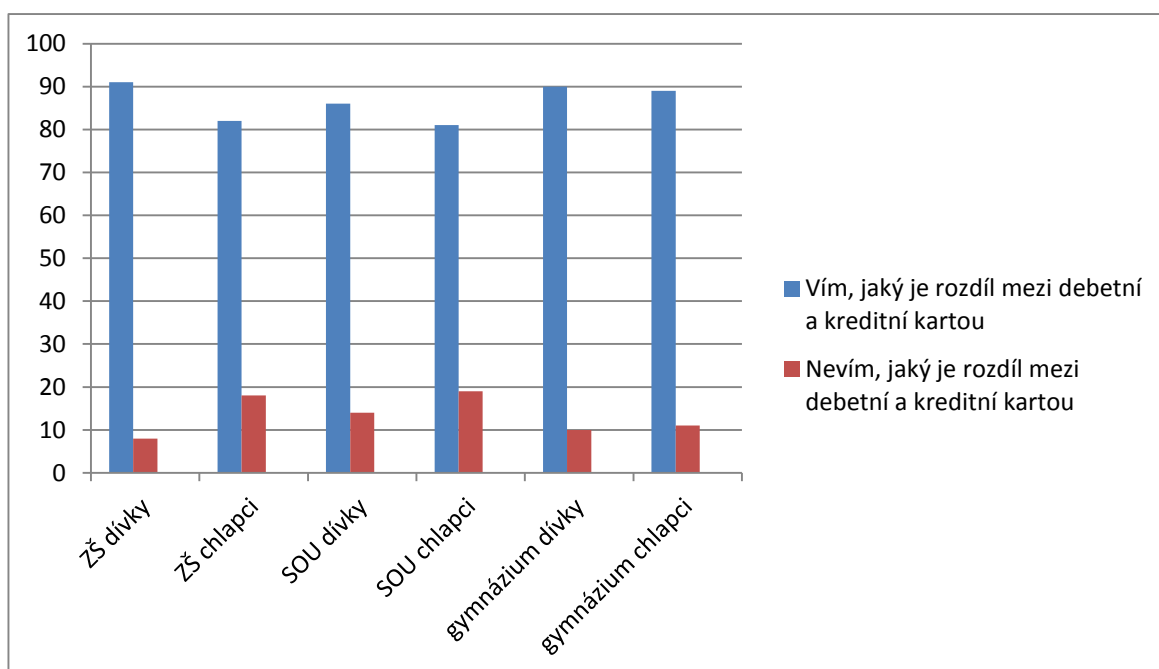
Pohledem na graf vidíme, že většina dotázaných zná podmínky užívání platebních karet. Tyto podmínky znají nejvíce dívky ze všech dotázaných skupin a chlapci z gymnázia.

Z vyhodnocení rovněž plyne, že nejméně se o podmínky užívání platebních karet zajímají chlapci ze základní školy.

3.3.6.2 Víte, jaký je rozdíl mezi debetní a kreditní kartou?

Ano – Ne

Položenou otázkou jsem chtěl zjistit, zda respondenti znají rozdíl mezi debetní a kreditní kartou a zda vědí, že používáním kreditní karty si vlastně půjčují peníze, které musí do určité smluvené doby vrátit, jinak jim bude úrok z půjčky navýšen.

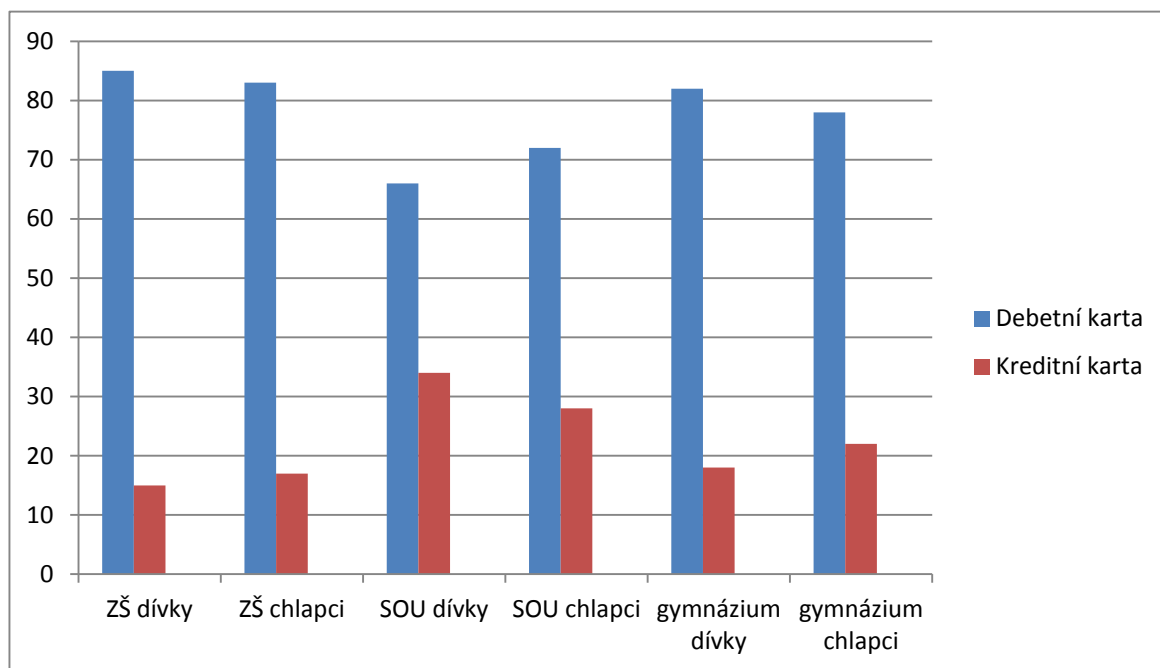

Pohledem na graf vidíme, že rozdíl mezi debetní a kreditní kartou zná převážná většina dotázaných respondentů. Lze se domnívat, že k tomu napomáhá znalost podmínek užívání platebních karet. Respondenti ze základní školy zřejmě znají rozdíl vzhledem k tomu, že jsou zařazeni v programu výuky o finanční gramotnosti.

3.3.7 Jakou kartu využíváte?

Debetní – Kreditní

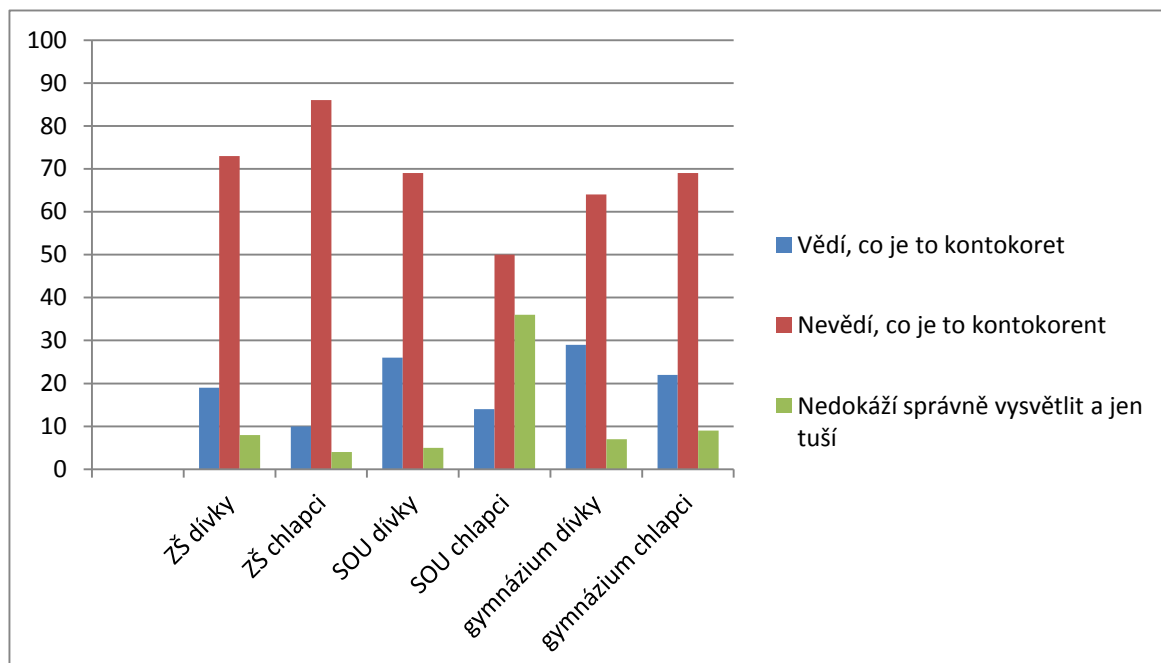
Otázkou jsem chtěl zjistit, zda respondenti užívají jen debetní nebo i kreditní platební karty.

Převážná část respondentů používá debetní kartu, ale najdou se i tací, kteří používají kartu kreditní. Užívání platebních karet závisí hlavně na tom, zda to umožní rodiče respondentů. Samozřejmě rodiče rozhodují, jakou kartu svým dětem umožní užívat a vychází přitom i z různých studentských výhod při zakládání osobních účtů.

3.3.7.1 Co je to kontokorent?

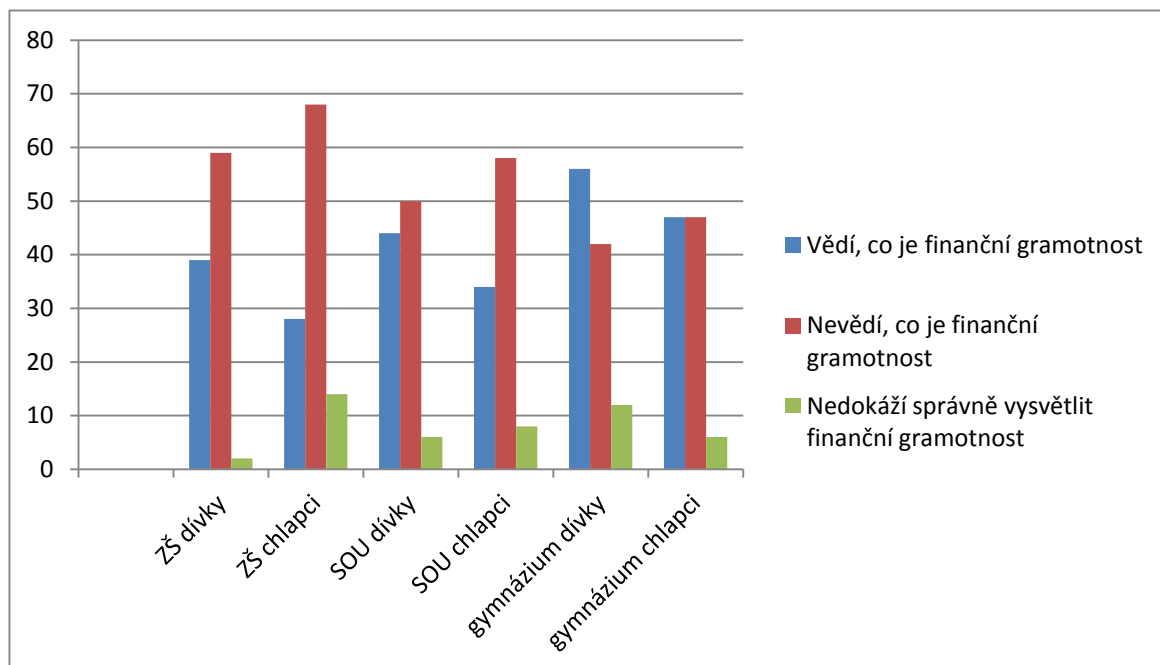
Položenou otázkou jsem chtěl zjistit, zda respondenti vědí, co je to kontokorent a podmínky jeho užívání.

Na otázku, co je to kontokorent, se správně vyjádřilo jen malé procento respondentů. Do grafu jsme museli zahrnout kolonku: “nedovedou správně vysvětlit, ale jen tuší“. Do této kolonky řadíme studenty, kteří daný problém neuměli správně vysvětlit, ale jejich formou, které uváděly, nebyly špatné, ovšem neúplné. Převahu v informovanosti mají většinou dívky než chlapci, a to na všech třech typech škol. Z grafu je vidět, že čím jsou studenti starší, tím více vědí, co kontokorent je a jaké jsou podmínky jeho užívání.

3.3.7.2 Co si představujete pod pojmem finanční gramotnost?

Otázkou jsem chtěl zjistit všeobecnou znalost a představu respondentů o finanční gramotnosti.

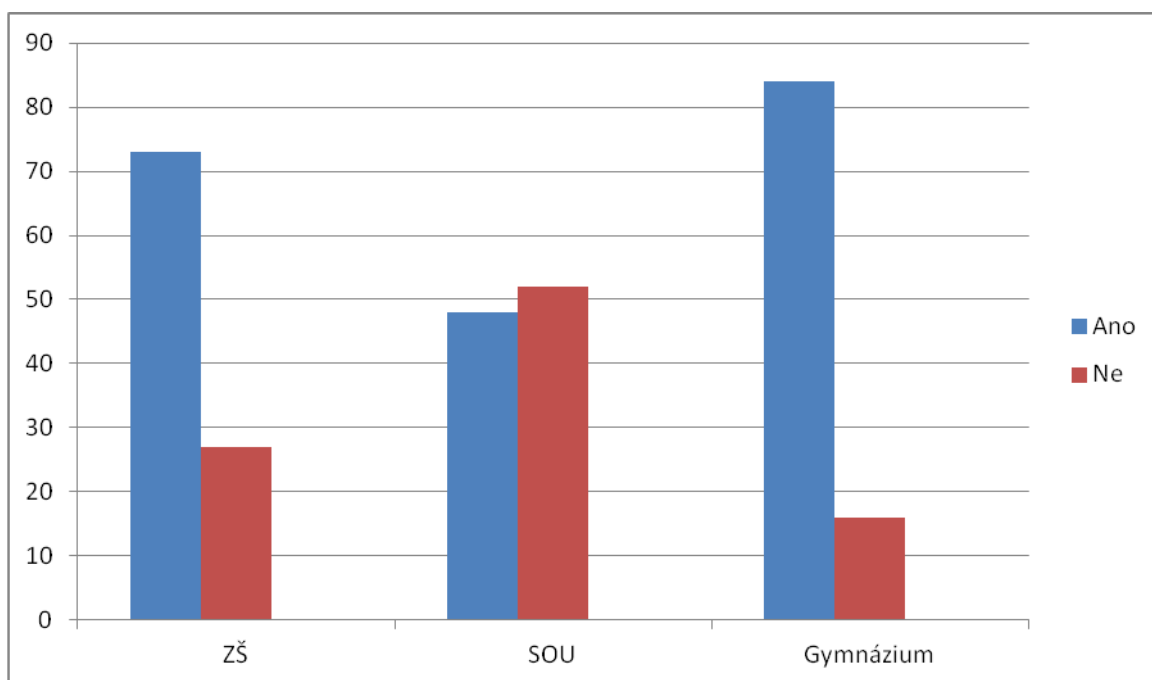

Z grafu vidíme, že pojem finanční gramotnost dokázala vysvětlit zhruba polovina dotázaných. U respondentů ze základní školy je znát, že mají samostatný předmět zaměřený na finanční gramotnost. Jejich nevýhodou je, že zatím hospodaří pouze s finančními prostředky, které dostanou od svých rodičů ve formě kapesného. Pouze malá část dotázaných nedovedla správně vysvětlit tento pojem. Vzhledem k tomu, že respondenti v předchozích otázkách uváděli informace, jak znají podmínky užívání svých platebních karet je zážející, jak velké procento neví co je to finanční gramotnost.

3.3.7.3 Měl by být zaveden samostatný předmět finanční gramotnost?

Ano Ne

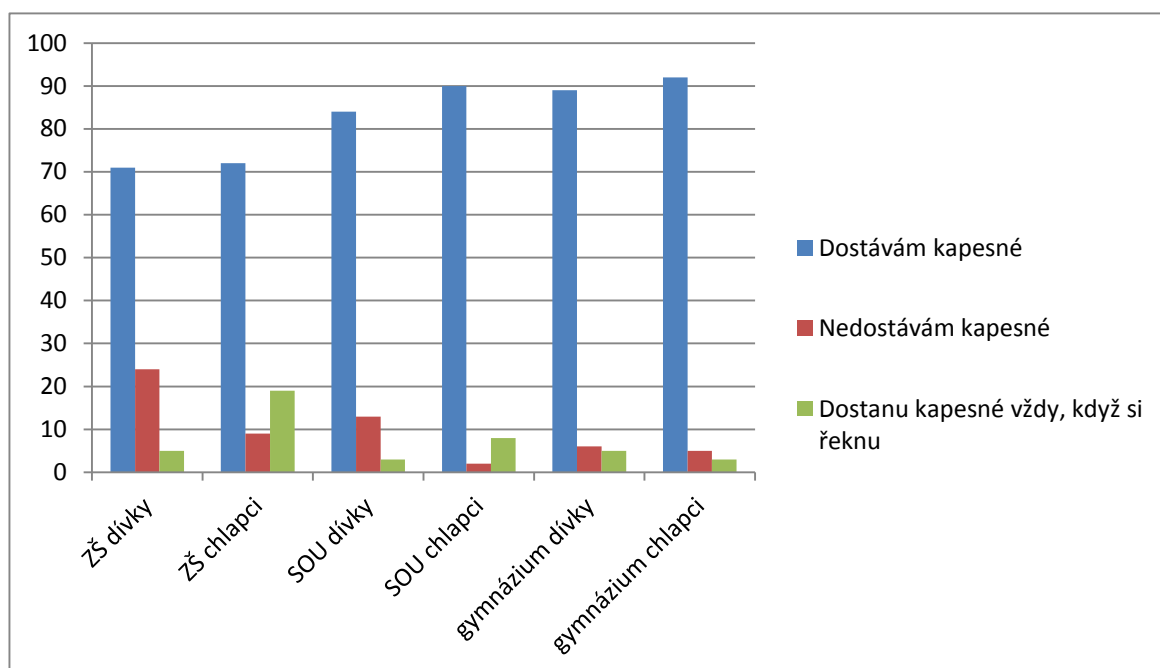
Touto otázkou jsem chtěl zjistit, zda studenti mají zájem o samostatný předmět finanční gramotnosti.

Na grafu vidíme zájem studentů o zavedení předmětu finanční gramotnost. Žáci na základní škole, kde probíhá pilotní projekt MŠMT mají zájem o zavedení tohoto předmětu. Na rozdíl od studentů SOU, kde je zájem o tento předmět shodný. Na gymnáziu je o tento předmět největší zájem. Můžeme se domnívat, že se studenti správně chtějí naučit hospodařit s penězi a také část studentů chodí na brigády jako finanční poradci.

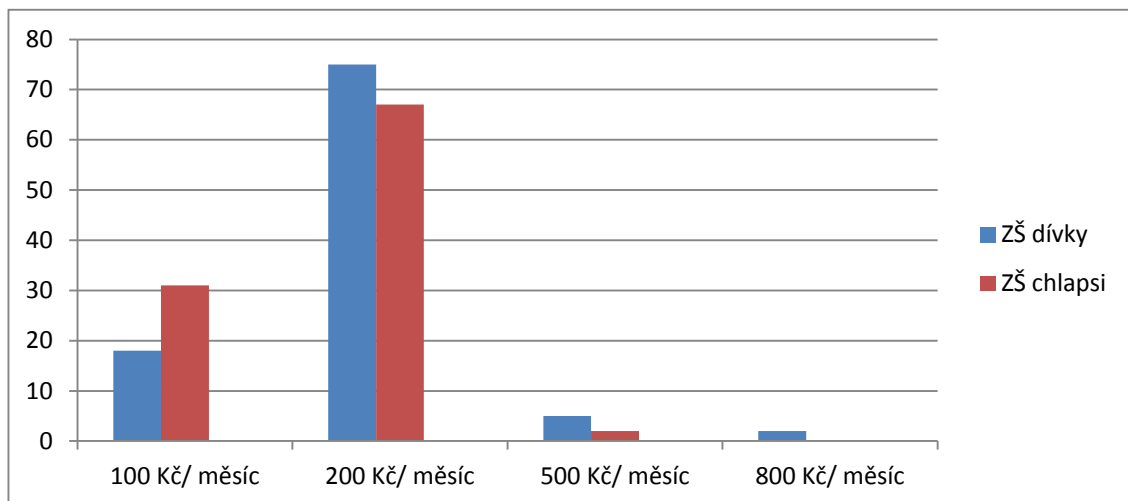
3.3.8 Dostáváte kapesné?

Takto položenou otázkou jsem chtěl zjistit, zda respondenti dostávají pravidelné kapesné, v jaké výši a na jakou dobu.

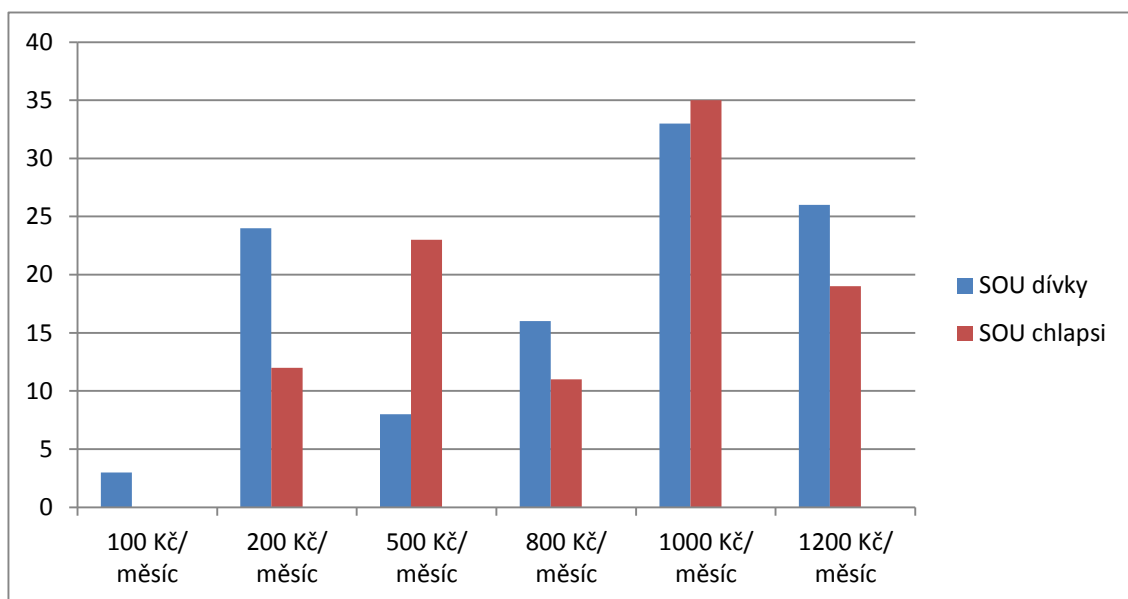
Dotazem bylo zjištěno, že prakticky všichni oslovení bez ohledu na věk a školu kapesné dostávají, jak pravidelně, tak když si u rodičů požádají. Z průzkumu dále vidíme, že 24% dotázaných dívek ze základní školy kapesné nedostává. U dívek a chlapců ze středního odborného učiliště a gymnázia, kteří uvedli, že kapesné nedostávají, je situace jiná. Tito studenti si vydělávají na různých brigádách.

3.3.8.1 Kapesné na základní škole

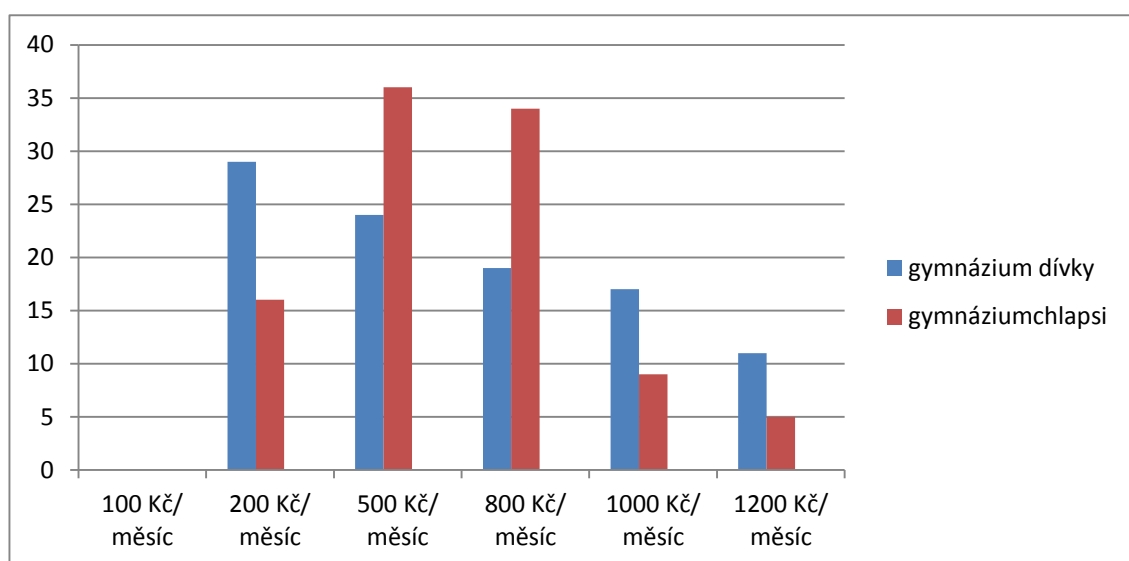
Na základní škole se kapesné pohybuje v rozmezí 100 Kč až 800 Kč měsíčně. Nejčastěji žáci dostávají na měsíc 100 až 200 Kč. Čím je částka kapesného vyšší, tím menší procento studentů je dostává. Povšimněme si, že 800 Kč měsíčně nedostává žádný chlapec. Dívky ve výši kapesného mají převahu.

3.3.8.2 Kapesné na SOU

Na středním odborném učilišti dostávají studenti větší obnos kapesného oproti respondentům ze základní školy. Předpokládáme, že na střední odborné učiliště většina studentů dojíždí, platí si sami cestovní náklady a stravování v místě školy. Lze předpokládat, že studenti, kteří dostávají menší kapesné, jsou bytem v místě školy, nebo si na své osobní potřeby vydělávají na různých brigádách. Tento postup je pro další vývoj mladých lidí správný, začínají si více vážit peněz a poznávají jejich hodnotu ve vztahu práce a utrácení.

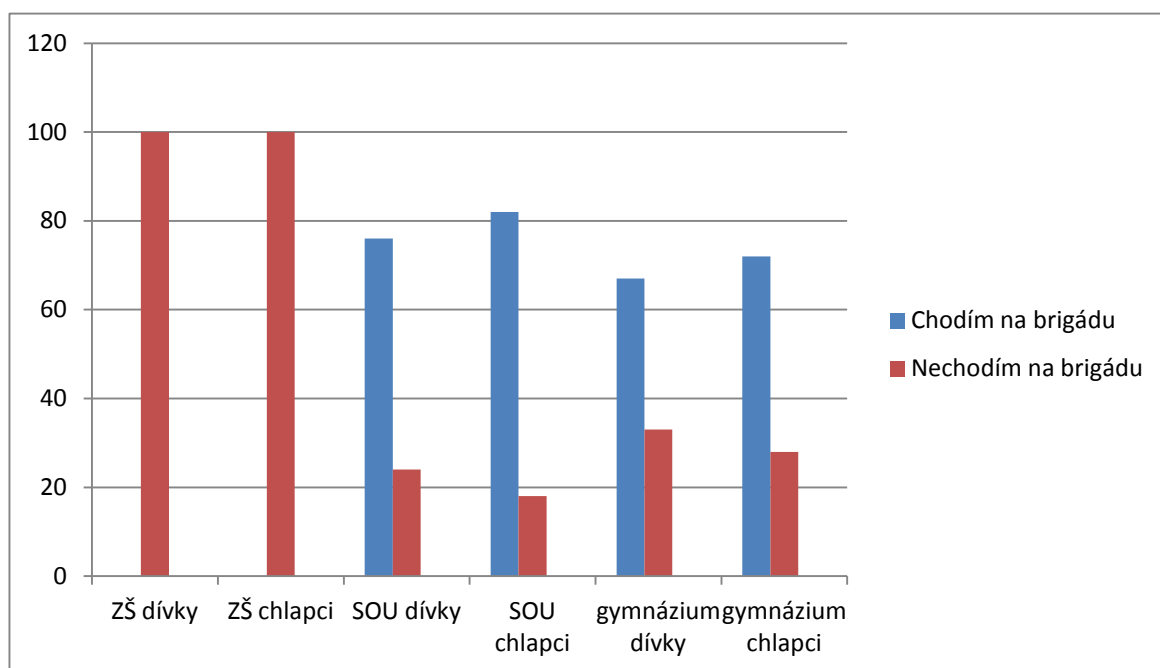
3.3.8.3 Kapesné na gymnáziu

Na gymnáziu žádný student nedostává kapesné 100 Kč měsíčně. Nejčastěji studenti dostávají 200,- Kč až 1000,- Kč na měsíc. Kapesné 1200,- Kč dostává jen malá část na rozdíl od studentů ze středního odborného učiliště. To lze odůvodnit tím, že studenti z gymnázia nebývají ubytováni na internátech a denně dojíždí domů. Z grafu je vidět, že větší kapesné dostávají chlapci než dívky.

3.3.9 Chodíte na brigádu?

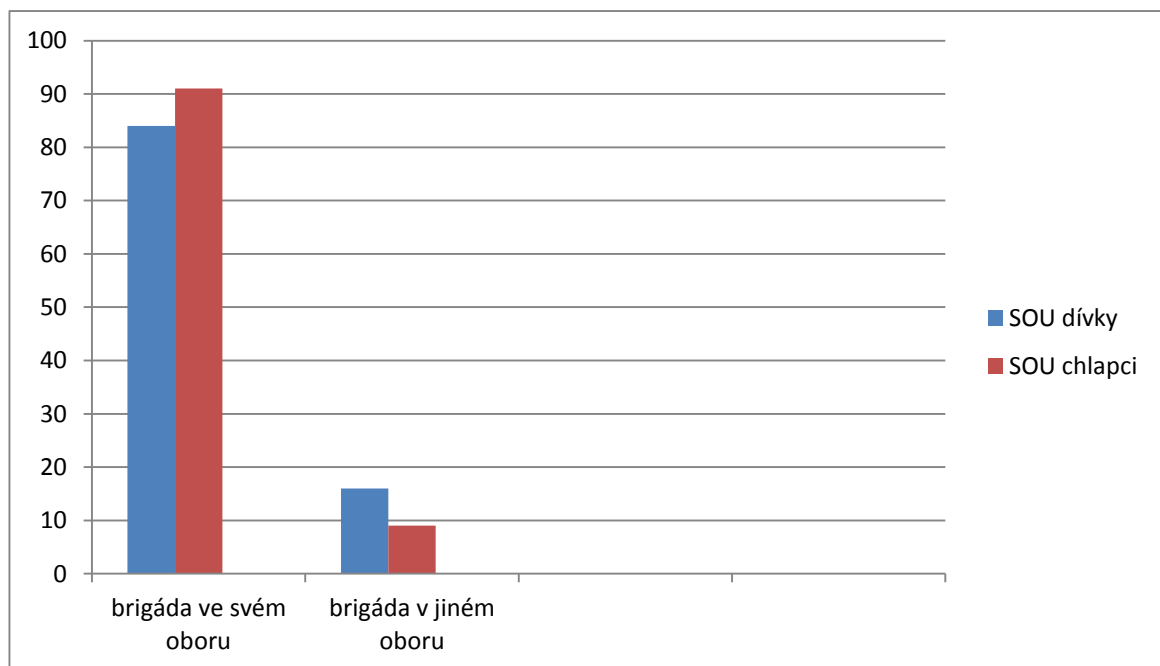
Touto otázkou jsem chtěl zjistit, kolik respondentů ve svém volném čase chodí na brigády a výdělkem z nich si přilepšuje ke kapesnému, které dostává od rodičů, nebo se snaží být na rodičích zcela nezávislých.

Na brigádu samozřejmě nechodí žáci ze základní školy, protože není dovoleno brát brigádníky mladší 16 let. Dotázaní studenti ze středních škol na brigády chodí a jak vidíme na grafu, jejich počet přesahuje 60% ve všech kategoriích. Více si na brigádách vydělávají chlapci a nejvíce jsou to studenti středního odborného učiliště. Tito využívají možnosti práce ve svém oboru. Následují děvčata ze středního odborného učiliště, která rovněž využívají práce ve svém oboru. Dotázaní studenti z gymnázia si rovněž přivydělávají na brigádách, ale obory práce jsou různorodé.

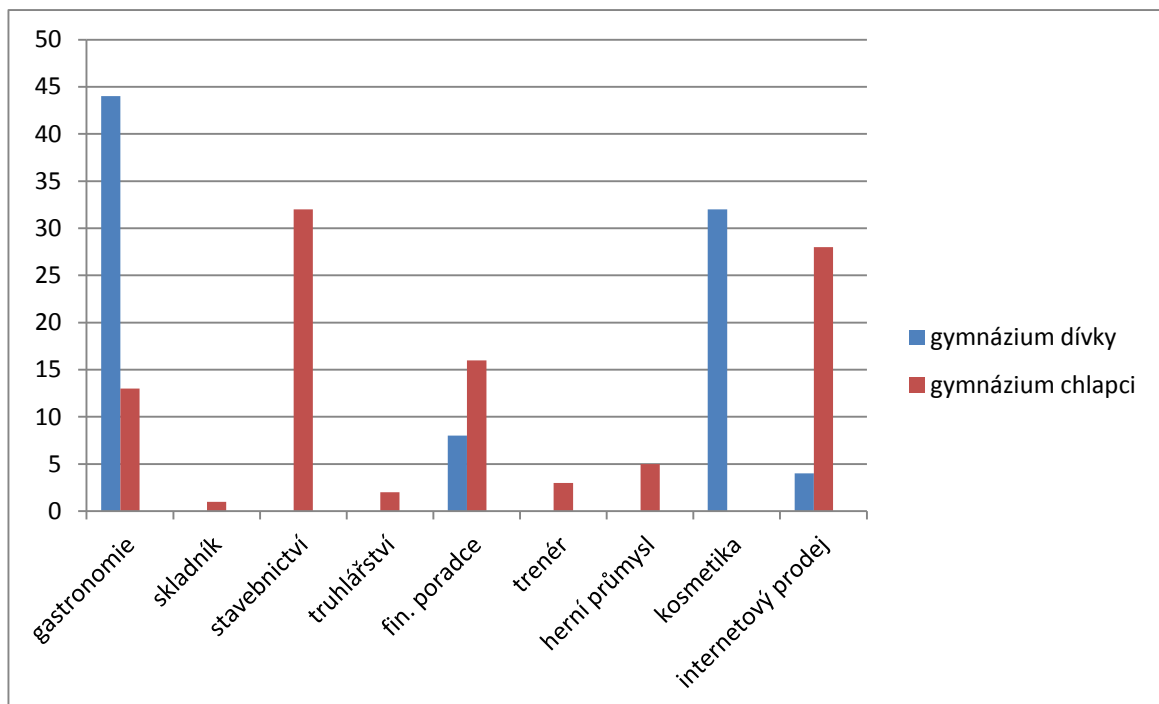
3.3.9.1 Brigády - střední odborné učiliště

Otázka měla zjistit, zda studenti využívají znalostí ze školy, nebo si hledají brigády v jiných oborech, než ve kterém se učí.

Studenti ze středního odborného učiliště si vybírají brigády ve svém vlastním oboru, kde mohou zúročit získané vědomosti ze studia. Postoj studentů lze jedině schválit, pro jejich budoucí profesní a kariérní život je to krok správným směrem. Z grafu lze vyčíst, že počet brigád ve svém oboru u skupiny děvčat přesahuje 80% a přes 90% u chlapců. Jako brigády v jiném oboru dívky uváděly: práci pro společnosti zabývající se prodejem kosmetiky a práce v internetových e-shopech. Chlapci uvedli, tyto brigády mimo svůj obor: stavebnictví a lesnictví.

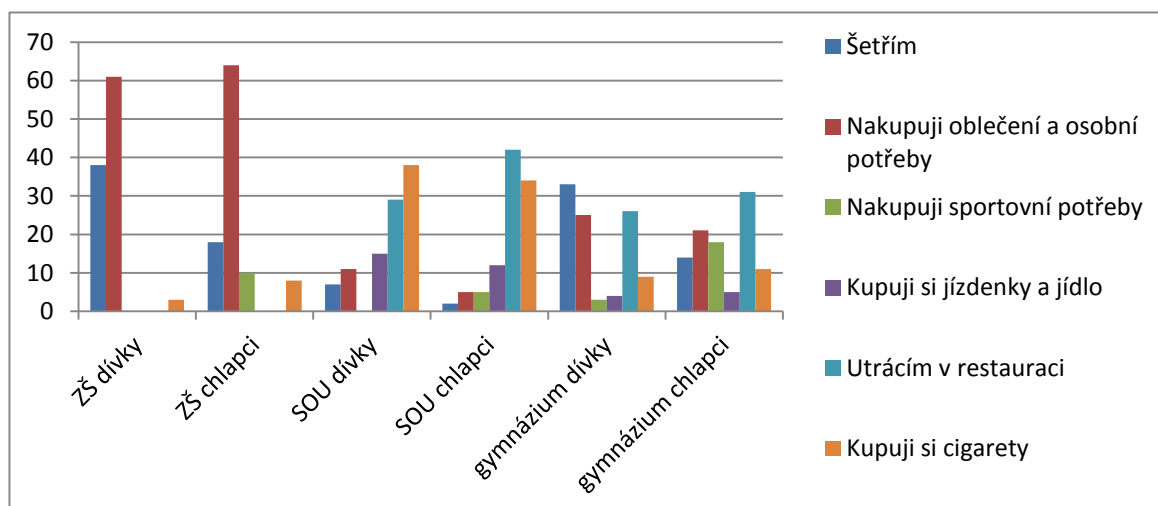
3.3.9.2 Brigády - gymnázium

Vyhodnocením grafu jsem zjistil, že studentky gymnázia chodí nejvíce na brigády v odvětví gastronomie a následně na práce spojené s distribucí kosmetiky. V malé míře jsou studentky finančními poradci a brigádníci u internetových obchodů. Chlapci nejvíce pracují ve stavebních oborech a věnují se i internetovým obchodům. Studenti mají větší rozmanitost oborů brigád, kdy uváděli, že si přivydělávají jako finanční poradci, skladníci, truhláři, trenéři a pracují pro herní průmysl.

3.3.9.3 Jak hospodaříte s penězi, které máte?

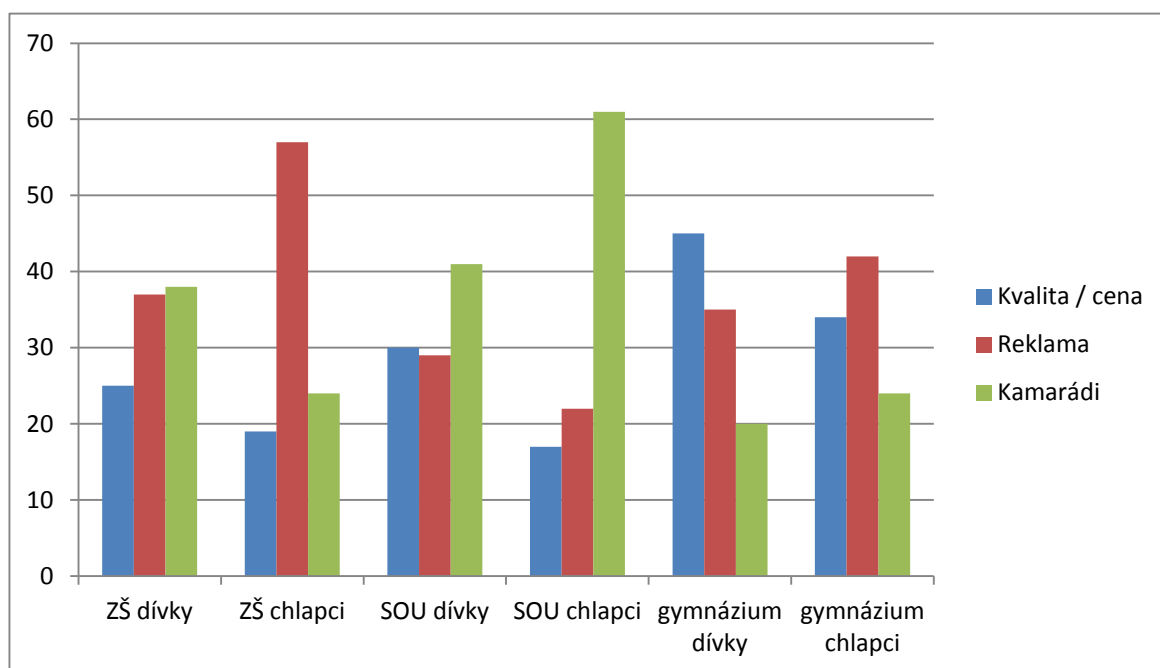
Otázka nám měla zjistit, jak mladí lidé investují své peníze, které dostanou jako kapesné od rodičů nebo si je vydělají na brigádách.

Vyhodnocením této otázky musíme zkonstatovat, že nejvíce šetří děvčata na základní škole a gymnáziu. Nejméně šetří dívky a chlapci ze středního odborného učiliště. Děvčata a chlapci ze základní školy utrácí své finanční prostředky nejvíce za oblečení a věci osobní potřeby. Za cigarety nejvíce utrácí děvčata a chlapci ze středního odborného učiliště. V restauraci své finanční prostředky utrácí stejně respondenti ze středních škol.

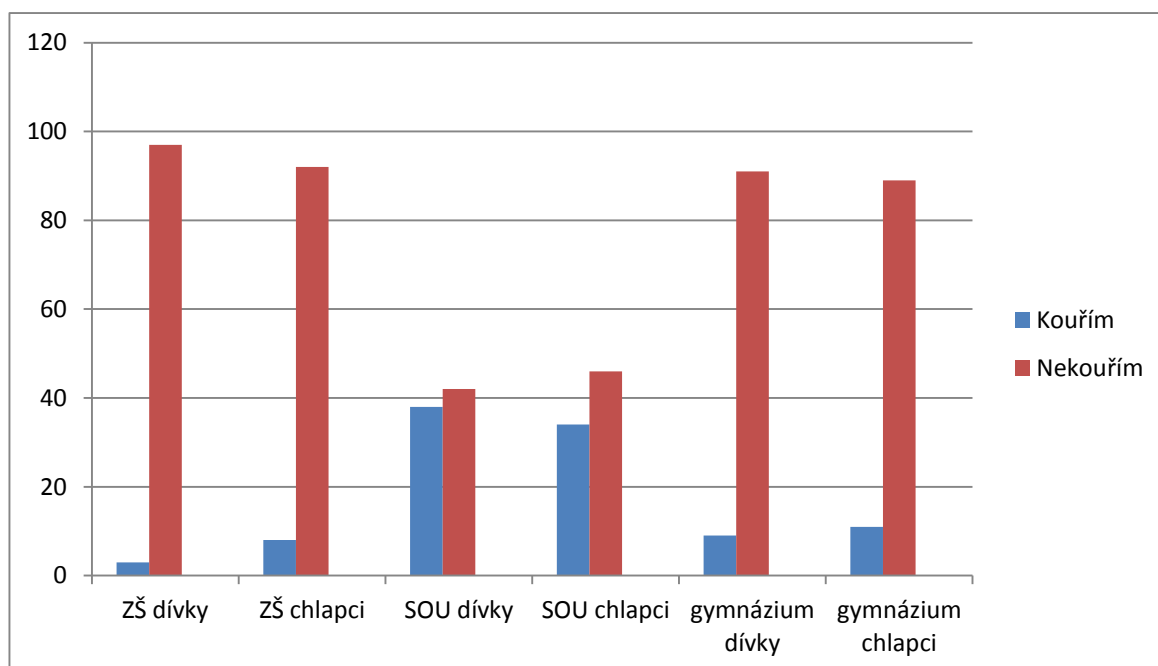
3.3.10 Co Vás ovlivňuje při nákupu?

Takto položenou otázkou jsem chtěl zjistit, co nejvíce ovlivňuje respondenty při utrácení finančních prostředků a nakupování. Otázka byla otevřená a respondenti měli možnost se samostatně vyjádřit, co je nejvíce ovlivňuje.

Jak je vidět na grafu, respondenti na všech školách do dotazníku uvedli jen tři kategorie (kvalita/cena, reklama a kamarádi), které je ovlivňují při utrácení jejich finančních prostředků. Na každé škole ovlivňuje respondenty, ale něco jiného. Dívky ze základní školy nejvíce ovlivňují kamarádky, následuje reklama a poslední, co je ovlivňuje, je kvalita a cena. Chlapce ze základní školy nejvíce ovlivňuje reklama, následují kamarádi a kvalita a cena. Děvčata ze středního odborného učiliště nejvíce ovlivňují kamarádky, potom řeší kvalitu a cenu a následuje reklama. Chlapce ze středního odborného učiliště nejvíce ovlivňují kamarádi, potom je to reklama a na posledním místě je kvalita a cena. U dotázaných respondentů z gymnázia při nákupu nejvíce ovlivňuje děvčata kvalita a cena, chlapce zase reklama, na druhém místě u děvčat je reklama a u chlapců kvalita a cena. Na posledním místě společně ovlivňují dotázané jejich kamarádi.

3.3.11 Kouříte?

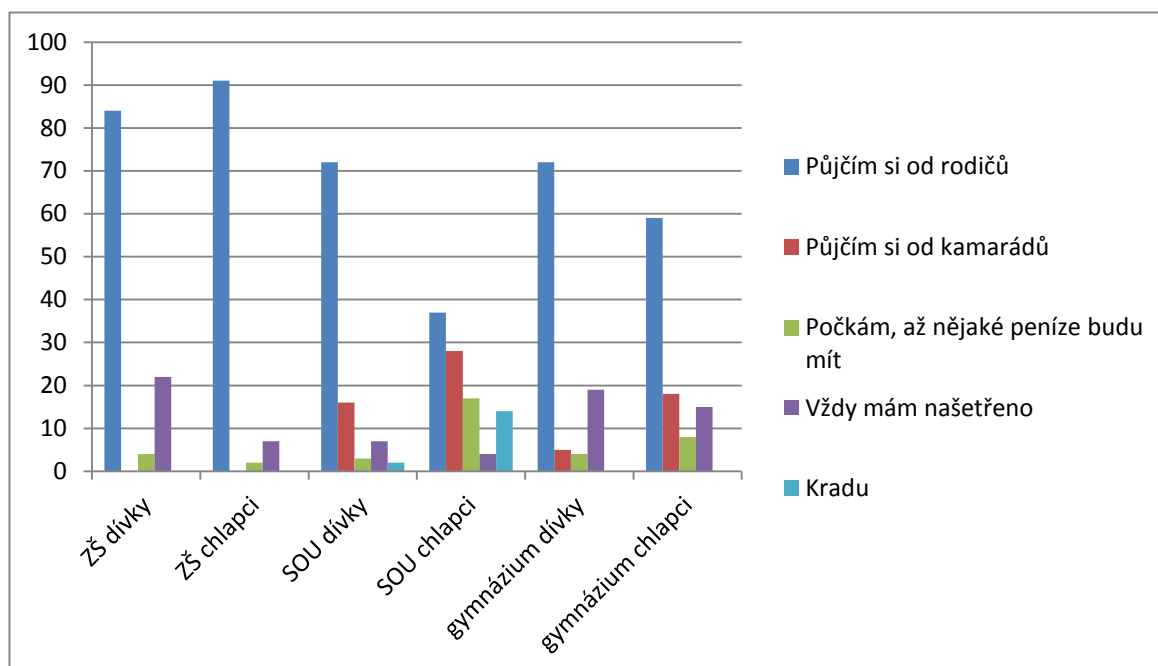
Na základní škole kouří sice malé procento studentů, ale i to je zážející, když si uvědomíme, že své kapesné utrácejí tímto způsobem.

Při přechodu na střední školy je nárůst kuřáků veliký. Pravděpodobně si připadají dospělejší a důležitější. Nejvíce mladých kuřáků je na středním odborném učilišti a jistě tomu přispívá, že respondenti jsou z gastronomického oboru.

Studenti na základních školách si kupují cigarety v průměru dvakrát týdně. Na střední škole si studenti kupují krabičku cigaret každý den, případně každý druhý den. Jsou to nelichotivé výsledky, vezmeme-li, kolik let je studentům, kteří odpovídali v dotazníkovém šetření.

3.3.12 Co děláte, když nemáte peníze?

Otázkou jsem chtěl zjistit, jak si respondenti dovedou sehnat peníze, když je momentálně nemají.

Nejčastěji si respondenti peníze půjčují od rodičů. Půjčky od kamarádů na základní škole neprobíhají. Naopak na středním odborném učilišti je to poměrně častý jev. Malé procento dotázaných si raději počká, než peníze dostane nebo si je vydělá. Na středním odborném učilišti se setkáváme s kriminalitou mládeže, kdy 2% dívek a 14% chlapců uvedlo, že si peníze pokud je nemají, obstarají pomocí drobných krádeží. Co by nás mělo nejvíce potěšit, je množství ušetřených financí. Na základní škole a středním odborném učilišti to jsou nejvíce dívky, které na rozdíl od chlapců, šetří. Výjimkou jsou chlapci na gymnáziu, kteří si šetří nejvíce ze všech oslovených.

3.4 Interwiev

V interwiev bylo účelem získat informace přímo od samotných žáků a studentů. Zjistit jejich znalosti z oblasti finanční gramotnosti, jejich schopnost hospodařit s finančními prostředky, které dostali nebo si vydělali za určité období.

Žáci základních škol, se kterými jsem hovořil, uvedli, že dostávají kapesné od rodičů nejvíce na období jednoho týdne. Ti žáci, kteří do školy dojíždějí, dostávají větší obnos kapesného. Z těchto prostředků si hradí cestovné a zbytek mají pro svou osobní potřebu. Tato skupina žáků dokáže lépe hospodařit se svými penězi, neutratí je hned na začátku týdne, ale rozumně si rozloží útraty na celé období. Žáci, kteří nedojíždějí, mají kapesné menší a vzhledem k tomu, že ze školy jdou hned domů tak otázku peněz a nákupů tolik neřeší.

Při své práci jsem byl nejvíce v kontaktu se studenty středního odborného učiliště a zde jsem se při rozhovoru dozvěděl, že kapesné, které dostanou od rodičů je část jejich finančních prostředků, ze kterého si hradí cesty do školy, případně drobné nákupy. Tito studenti zároveň dostávají od školy měsíčně za provedenou práci během odborného výcviku výplatu, kterou mají na přilepšenou ke kapesnému a využívají ji na zaplacení radovánek ve svém volném čase. Studenti středního odborného učiliště využívají možnosti chodit na brigády ve svém oboru, čímž si zvyšují svou odbornou kvalifikaci a zároveň si finančně přilepšují. Takto získané peníze si většinou šetří a kupují si z nich věci, na které by od rodičů peníze nedostali. Zároveň lze říci, že studenti s penězi, které si vydělají sami, umí lépe hospodařit, protože si uvědomují, co je to za úsilí vydělat si peníze sám.

V rozhovoru se studenty gymnázia jsem se dozvěděl, že dostávají peníze od rodičů, kteří chtějí, aby se věnovali jen studiu. Rovněž část těchto studentů chodí na brigády a takto získané finanční prostředky užívají ke svým osobním potřebám. Nejvíce chodí na brigády v čase letních prázdnin v různých oborech. Studenti, kteří si peníze vydělávají sami, tak s nimi lépe hospodaří. Sami přiznali, že když viděli, kolik hodin musí strávit v práci, aby si vydělali nějaké peníze, tak si dobře rozmyslí, za co je utratí.

Závěrem bych chtěl říci, že studenti, kteří si ke kapesnému přivydělávají na brigádách, s penězi hospodaří lépe, využívají výhod a služeb bankovního sektoru a hlídají i možnosti využití dalších výhod.

4 Vyhodnocení hypotéz

Domníváme se, že finanční gramotnost:

- 1) by měla být zavedena jako samostatný předmět na školách – analýzou dostupných materiálů se potvrdilo, že by na školách počínaje základní školou měl být zaveden tento předmět do výuky samostatně, čímž by se předešlo mnohým problémům v zadlužování společnosti
- 2) vnímají více děvčata než chlapci – analýzou dostupných materiálů nelze s určitostí říci, že by více vnímaly tuto problematiku děvčata než chlapci, ale zároveň musíme říci, že děvčata jsou zodpovědnější a z tohoto důvodu pravděpodobně lépe hospodaří se svými finančními prostředky
- 3) napomáhá mladým lidem orientovat se v oblasti financí – analýzou dostupných materiálů se potvrdilo, že skutečně napomáhá mladým lidem orientovat se v oblasti financí a nejvíce je to vidět z průzkumu provedeného na základní škole, kde probíhá pilotní program MŠMT České republiky.

5 Závěr

Tato bakalářská práce je zaměřena na finanční gramotnost a její aplikaci v praxi. Konkrétně jsem práci zaměřil na finanční gramotnost mládeže ve věku 14 – 18 let. Jedná se o žáky devátých tříd a studenty prvních ročníků učiliště a gymnázia. Všechny školy jsou ve městě Poděbrady. Na malém vzorku respondentů jsme se snažili zjistit vztah k penězům a hospodaření s nimi.

Práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. V teoretické části jsem se zabýval finanční gramotností mládeže jako všeobecným problémem a definoval jsem osobnost dlužníka a finanční výrazy. Zaměřil jsem se na vnímání a práci s penězi, vliv rodiny a médií. Nezapomněl jsem na úlohu státu a soukromých subjektů při řešení dané problematiky. Vliv státu v boji s finanční gramotností probíhá v souladu MŠMT a MFČR. Jedná se o zavedení samostatného předmětu finanční gramotnosti do výuky. V tomto problému pomáhají i nevládní organizace, které pořádají různé semináře ve školách a provádí všechny druhy prevence.

Cílem mé bakalářské práce bylo vyhodnocení předem stanovených hypotéz: Měla by být zavedena jako samostatný předmět? Vnímají více děvčata než chlapci? Napomáhá mladým lidem orientovat se v oblasti financí? První a třetí hypotéza se provedeným výzkumem v podstatě potvrdila, druhá hypotéza se nepotvrdila.

Téma finanční gramotnost a její aplikace v praxi jsem si vybral z hlediska své profese, kde se setkávám se studenty prvních ročníků, kteří si sami začínají vydělávat peníze v rámci odborné praxe. Vyhledávají si na brigádách, ale nejsou schopni s vydělanými penězi správně hospodařit. Problém gramotnosti mládeže jako pedagoga mě zajímá. Na toto téma jsem absolvoval několik seminářů, kde jsem sbíral cenné zkušenosti a informace.

Ve své práci jsem vycházel z odborné literatury zaměřené na problematiku finanční gramotnosti. Použili jsme i materiály MŠMT, MFČR a ČSÚ. Dále jsem pracoval s literaturou zaměřenou na psychologii, která se zabývá osobností člověka. Pro správné zařazení do výuky jsem vycházel z didaktické literatury. Výzkum jsem provedl na základně dotazníku vlastní konstrukce.

V praktické části jsem se zaměřil na dotazníkové šetření. Otázky byly položeny se zaměřením zjistit vědomosti o finanční gramotnosti a hospodaření s penězi mládeže

k předem stanoveným hypotézám. Samostatné šetření proběhlo na třech vybraných školách, kde jsem předložil mnou sestavený dotazník. Nejdříve jsem provedl prvotní šetření na základní škole, abych se ujistil, zda jsou otázky správně formulované a srozumitelné. Tato pilotáž proběhla na osmi žácích. Otázky byly jasné a dotazník se dále nemusel upravovat. V dotazníkovém šetření, jsem studentům předložil celkem 18 otázek, které jsem jednotlivě vyhodnotil se zpětnou vazbou na jiné otázky položené v dotazníku.

Výsledky a závěry práce mohou sloužit všem aktérům, kteří se zabývají problematikou finanční gramotnosti a její aplikaci v praxi.

Seznam použité literatury:

- 1) DVOŘÁKOVÁ, Z., a kolektiv – Slabikář finanční gramotnosti, 1.vyd. Praha: Cofet, a.s., 2009. ISBN 80-254-4207-4.
- 2) HARTL, P., HARTLOVÁ, H., – Psychologický slovník 1. vyd. Praha: Portál nakladatelství 2000. ISBN 80-7178-303-X.
- 3) KLIMEŠ, L., – Slovník cizích slov 6., přepracované a doplněné vyd. Státní pedagogické nakladatelství v Praze 1998. ISBN 80-7235-023-4.
- 4) NEKONEČNÝ, M., – 2., rozšířené, vyd. Praha: Academia, 1997, dotisk 1998. ISBN 80-200-0625-7.
- 5) VÁGNEROVÁ, M., – Psychologie pro pomáhající profese. 1. vyd. Praha: Portál, 1999. ISBN 80-7178-214-9.
- 6) VYBÍHAL, V., a kolektiv – Slabikář finanční gramotnosti, 2. aktualizované vydání, Praha: Cofet a.s., 2011. ISBN 978-80-9043-96-1-0
- 7) CHRÁSTKA, M., - Metody pedagogického výzkumu. Grada. 1. vyd., 2007. ISBN 978-80-247-1369-4.
- 8) ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD <http://www.csu.cz>
- 9) MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY <http://www.msmt.cz>
- 10) MINISTERSTVO FINANCÍ ČESKÉ REPUBLIKY <http://www.mfcr.cz>
- 11) JEDLIČKA, M., - Drogová kriminalita mládeže a prevence v regionu Nymburk, Poděbrady 2008, Diplomová práce ČZU, prof. PhDr. Ing. Majerová Věra, CSc.

Seznam příloh

č.1 – Systém budování finanční gramotnosti na základních a středních školách